

בהמנונה: מרן זצוק"ל מעיין בקובץ "קו"ה" יהליפו כח"ט.
התשובה" יתד מוסדות "ע" לאור שיש צא לאור ע"א התשס"ט.

ל"ע"י ישיבת האד"י הקדוש שע"י מוסדות "יתד התשובה" בעיה"ק צפת ת"ו

גליון מס' 151 מנחם-אב ה'תשע"ד

תוכן הענינים - אל עין הקורא

פתח דבר.....ג
הרב אבירן יצחק הלוי - דברים אחדים: בבת עינינו.....ו
סימן קצ"ג | הרב אריה נדב - משה עבדי מת.....י
סימן קצ"ד | הרב שלמה צדוק - גלה כבוד מישראל.....יד
סימן קצ"ה | הרב שלמה מחפוד - קומי וספדי תורה.....יח
סימן קצ"ו | הרב פנחס קורח - הוסרה המצנפת והורמה העטרה.....יט
סימן קצ"ז | הרב עזריה בסיס - אוי לו לעולם שאבד מנהיגו.....כד
סימן קצ"ח | הרב יפת טייירי - למקרא העדה ולמסע את המחנות.....ל
סימן קצ"ט | הרב אברהם שמן - יתומים היינו ואין אב.....לג
סימן ר' | הרב אברהם אריה - שר התורה ושר צבא ה'.....לז
סימן ר"א | הרב יחיאל ברוך אלנדאף - עוד יוסף חי.....מ
סימן ר"ב | הרב משה קלזאן - גזע ישישים עלה מבבל.....מג
סימן ר"ג | הרב אליהו סיאני - ויום המות מיום הוולדו.....מז
סימן ר"ד | הרב יואל סיאני - תורת חסד על לשונו.....נב
סימן ר"ה | הרב יורם סרי - כי מלאך ה' צבאות הוא.....נה
סימן ר"ו | עמודי גולה | הרב אליהו ישראל תורג'מן - הגאון רבי מסעוד חי רקח זיע"א.....נז

ירחון תורני "ירתד המאיר"

להצטרפות והרשמה, ולמשלוח מאמרים הערות ותגובות:

ת.ד. 114 צפת ◇ פקס: 04-6925148 ◇ 04-6923381 (שלוחה 5), בשעות לפנה"צ.

דואר אלקטרוני: teshuva1@012.net.il | 6925148@gmail.com | א: 012

© כל הזכויות שמורות! ◇ דמי מגוי לשנה: 50 ש"ח בלבד ◇ לפרסום ספרים יש לפנות לכתובת הנ"ל

פתח דבר

"קשה סילוקן של צדיקים לפני מי שאמר והיה העולם, יותר מחרבן בית המקדש. בחרבן בית המקדש כתיב (איכה א, ט) "ותרד פלאים" - הפלאה אחת, אבל בסילוקן של צדיקים כתיב (ישעיה כט, יד) "לכן כה אמר ה' הנני יוסף להפליא את העם הזה הפלא ופלא" - שתי הפלאות, "ואבדה חכמת חכמיו, ובינת נבוניו תסתתר". (ילקו"ש ישעיה שם, ובאיכה רבתי א, לז).

בין המצרים. חודש אב. כל בית ישראל אבלים וכואבים, יושבים שפופים על הקרקע ובוכים, על חרבן בית אלהים. יגון ממלא את האויר, עצב על משהו גדול שחסר לנו, בית מקדש, בית חיינו.

אולם, מותר וצריך להבין, על מה בדיוק אנחנו בוכים? כיום, כאלפיים שנה אחרי, האם יש בידינו את הכלים להבין ולהרגיש את המחסור והחרבן הגדול בו אנו נמצאים? כסומא באפילה שלא ראה מאורות מימיו, כך אנו, כיצד נבכה על החושך בו אנו שרויים, כשמעולם לא טעמנו את זהרו של המקום שהאיר לכל ישראל! איך באמת אפשר להתעצב על משהו שאנחנו לא בדיוק מבינים מהו?!

אמת, אי אפשר להבין. לא שייך אפילו לדמיין. "מי שלא ראה שמחת בית השואבה בבית המקדש, לא ראה שמחה מימיו" (סוכה נא), חד וחלק. אין ולא שייך למצוא אפילו משהו דומה, שמתקרב. בית המקדש היה משפיע **על כל פרט** מחייו של כל יהודי בעולם, ונדמה שאין דבר דומה שיכול להשפיע ולרומם את האדם באותה רמה. כשבית המקדש היה קיים, כל החיים שלנו היו נראים אחרת.

אולם, ישנו דבר אחד שיכול לתת לנו לטעום ואולי מעט לחוש, כיצד היה נראה העולם בתקופה שבה בית המקדש היה קיים. רק דבר אחד יכול להשתוות ולהתדמות, ועל פי חז"ל במדרש (הנ"ל) חורבנו וחסרוננו כואב וקשה כפליים - חכמי ישראל!

צדיקי הדורות יכולים לתת לנו לטעום את התחושה, מה היה כוחו וסודו של בית המקדש. באמצעותם, מתגבשת בקרבנו ההבנה, כי יש בעולם דברים מתוקים, רוחניים מעל השגתנו, שהשהייה במחיצתם עושה רק טוב, והשייכות וההשפעה שלהם, הינה בלתי נגמרת! די בביקור קצר בלשכת הגזית שבבית המקדש או לחילופין במעונו של אחד מגדולי ישראל, כדי לחוש התרוממות הרוח על-טבעית, שסוחפת את האדם לגבהים רוחניים שלא יאמנו. די היה לו לנער קצת שובב, להכנס אל הקודש פנימה לראות כהנים בעבודתם - בכדי להתעורר, לצאת מהמשבר ולחזור לספסל הלימודים, "לפי שהיה רואה קדושה גדולה וכהנים עוסקים בעבודה, היה מכוין לבו יותר ליראת שמים וללמוד תורה". (תוס' ב"ב כא. ד"ה כי מציון).

בעינינו ראינו זאת. מי לנו גדול כמרן זיע"א בדורנו, אשר במילה אחת של חיבה שיצאה מפיו, גידל והקים עשרות רבות של תלמידי חכמים ובני תורה. השפעתו היתה מדהימה, תורתו נכנסה ללבבות רבבות, דבריו עשו פירות, ויראת השמים שבערה בקרבו העניקה המון כח ועצמה להתגבר על כל מכשולי החיים, והמחישה לכולנו את מאמר רבותינו (ברכות ו:), "כל מי שיש בו יראת שמים, דבריו נשמעים".

המאיר

ירתד

זו ההשפעה של חכמי ישראל, וזו גם ההשפעה שהיתה לבית המקדש. לא בכדי האבל על חרבן בית המקדש והבכי על סילוקן של צדיקים משולבים הם יחדיו (ראה דברי מרן בענין זה להלן בעמ' מ"ו). לא לחינם המזמור הראשון ב"סדר תיקון חצות" (על נהרות בבל), הוא על חרבן בית המקדש, והמזמור הבא אחריו (מזמור לאסף), הוא על הריגת הצדיקים. אכן, שותפים הם אותם כוחות רוחניים שיכולים להביא את האדם לפסגות גבוהות, ושלובים הם זה בזה לצמיתות.

לא אנחנו שאומרים זאת. השבוע הזדמן לנו (בס"ד מדהימה!) לפגוש את דברי היקרים של ה'כלי יקר' בפרשת 'מסעי', שמבאר את דברי המדרש שהובא למעלה, וזה לשון קדשו: "ומה שאמר שזה גדול מזה [סילוקן של צדיקים גדול מחרבן בית המקדש], לא שזה גדול במהות, **אלא שהנזק המגיע לעולם בסילוק נשמת הצדיק, הוא גדול מן הנזק המגיע לעולם בסילוק הרוחניות מן הבית המקדש.** כי יש לדקדק מהו [הלשון] שאמר (במדרש הנ"ל) "לפני מי שאמר והיה העולם", למה לא אמר סתם "לפני הקב"ה"? אלא ודאי שבא ליתן טעם למה זה גדול מזה, ואמר לפי שהקב"ה אמר והיה העולם וחפץ בהוויתו וקיומו, **ונפש הצדיק נותן יותר הווייה וקיום לעולם יותר מכל הרוחניות שהיו בבית המקדש, לפי שצדיק אחד יסוד עולם ונשמתו חצובה מתחת כסא כבוד, על כן יש בה קדושה גדולה ונותנת הווייה וקיום לכל העולם...** כי נפש המשכלת היא נותנת קיום והווייה לכל העולם, וסילוקה גורם שעמודי העולם ירופפו. וזה דבר אמיתי ונכון". (כלי יקר במדבר לג, מט, יעו"ש גם ביישוב הסתירה בין הגמ' בר"ה יח: למדרש הנ"ל).

לקרוא ולהשתומם. עד כמה זה נכון! היום כבר אין זה סוד. בשנה האחרונה כולנו חוינו זאת, כולנו הרגשנו עד כמה נפש הצדיק נותנת הווייה וקיום לעולם, כלשון ה'כלי יקר'. האבדן הגדול שכולנו חוינו בג' מר-חשון שנה זו, והעלטה הנוראה שאנו עדיין שרויים בתוכה, עם הסתלקותו של מרן זיע"א, גרמו לכולנו להבין את עצמת האור שהיה שרוי בתוכנו, להכיר ולהשתומם מן 'המנורה הטהורה', האדם הגדול בענקים, ששילב בתוכו התמדה עצומה עם הנהגה מופתית, יראת ה' טהורה עם לב רחום ואוהב, עמל התורה עד כלות הכוחות עם האזנה והקשבה לבעיות הפרטיות. כולנו הרגשנו ועודנו חשים כאב עצום, עצב עמוק ויגון צורב. השמועה עדיין טרייה, וגם כעבור עשרה חודשים מאותו יום מר ונמהר, הלב מסרב לקבל, הלב מסרב לעכל. לא יכול להיות שמרן רבינו איננו איתנו.

ההערצה למרן זיע"א אינה יודעת גבולות, בחייו וגם לאחר פטירתו, מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה ונהרות לא ישטפוה. ספרים רבים יוצאים לאור, נהרות הסיפורים אינם נגמרים, ורבבות אנשים מרכינים ראשם ואומרים: אור חיינו כבה. ידיד שעובד ב'משרד הפנים' גילה את אזנינו בתופעה שמלוה את משרדו בשנה האחרונה, ומעולם לא היה כמותה, כלשונו: כמעט בכל יום נרשמים עשרות ילדים חדשים שבאו לעולם, תחת השם "עובדיה". אכן הורים רבים ראו בו במרן, אור ענק שמשפיע ומאיר את חייהם, ומבקשים הם לעטר את בנם הקטן בשם ובתואר הקדוש והטהור הזה.

בימים אלו כשקולות מלחמה נשמעים, חסר לנו צליל קולו הטהור של מרן, אותו קול המלווה והתומך, מעודד ומכוון. בט' באב השנה, כשבכיו הטהור של מרן על חרבן בית המקדש יחסר לנו

באוזן, נדע ונרגיש את האבל על החרבן באופן עמוק ומוחשי יותר. השנה הבכי על חסרונו של בית המקדש יהיה מובן ומורגש יותר, ההבנה כי בית ה' הוא בית חיינו, והתחושה שיש דברים גבוהים מאיתנו ונשגבים מבינתנו, שנוכחותם יכולה להיטיב עמנו ולקרב אותנו לה' ולעבודתו אלף מונים, תהיה מורגשת יותר. השנה נדע כולנו על מה אנחנו בוכים. אבל והפסד כבד, שלא נוכל להשלים איתם.

חודש **אב** הוא הזדמנות נוספת להגיש גליון זכרון לכבודו של **אבינו** הגדול זיע"א, שיתן ביטוי נוסף לכאבו ותחושותיו של הציבור, ואולי גם יסייע להבין ולחוש את האבל והכאב על חרבן בית המקדש וסילוקן של צדיקים - המתבקש בימים אלו.

בגליון זה, זוכים אנו לקבץ לקט מאמרי מספד וזכרון לכבודו של מרן רבינו **עובדיה יוסף זיע"א**, מאת חו"ר עדת תימן תכב"ץ. אשר ביזמתו של ידידנו הגדול הדיין המצויין הגאון רבי **אבירן יצחק הלוי שליט"א**, לוקט ונערך חומר רב ונכבד, ובטובו העניק הצצה מיוחדת למנויי "יתד המאיר" לערמת החמרים שהצטברו באמתחתו (אשר בעז"ה מתעתדים לראות אור בקרוב בספר מיוחד שיכלול מסמכים ותמונות מרתקות שעניינם יהודי תימן וקשריהם עם רבינו, והמערכת בחרה ודלתה מתוכם "דוגמית" מכובדת, לכבודו של מרן זיע"א). כאן המקום להודות גם לידידנו הדגול הרה"ג ר' יעקב ישראל אברג'ל שליט"א, שסייע רבות בהכנת הגליון. יה"ר שיזכה לראות את בניו ת"ח גדולים בתורה וירא"ש טהורה.

זהו המקום לבקש את סליחתם של כותבי ושולחי המאמרים לירחון, אשר דבריהם נדחו לחדשים ולגליונות הבאים בעז"ה. ומכאן גם תצא הקריאה לכל מי שיש באמתחתו אוצרות ומאמרים, חדשים וחשובים, וכן מאמרי מספד וזכרון לכבודו של רבינו, שישלחם אלינו, והראויים והמובחרים מביניהם, בל"נ יתפרסמו בגליון מיוחד שיצא לקראת יום השנה של רבינו הגדול בעז"ה.

ויה"ר שלא תצא תקלה מתחת ידינו, ונזכה להגדיל תורה ולהאדירה, ברוב נחת ושלוה אכ"ר.

המערכת

הירחון יוצא לאור

בסיוע משפחת וזאן הי"ו מצרפת

לע"נ אביהם המנוח אוהב התורה ולומדיה רודף צדקה וחסד

מקיץ וזאן (המכונה כסאני) בר רחל ז"ל - נ"ע חי בתשרי

להצלחתם ולחיי אמם **מזיאנה** מב"ת, בני ביתם וכל המשפחה הי"ו

ולרפואת הילדה **רבקה חיה וזאן** בת **אסנת חנה** תחי

אל נא רפא נא להם בתושחויי, אמן.

הרב אבירן יצחק הלוי שליט"א חבר בית הדין הרבני תל אביב

דברים אחדים

בבת עינינו

אמרו רבותינו זכרונם לברכה במסכת שבת ק"ו ע"א: "אחד מבני חבורה שמת, תדאג כל החבורה כולה. אמרי לה דמת גדול, ואמרי לה דמת קטן". מרן, מאור ישראל, רבינו עובדיה יוסף זצוקללה"ה, היה ודאי האחד היחיד והמיוחד שבבני החבורה, והגדול שבחבורה. משכמו ומעלה גבוה מכל העם. גבוה מעל גבוה. ענק ענקי הענקים. אין שני לו, ואין משלו. אדיר באמונה, אדיר ביראה, אדיר בעמל התורה, אדיר בידיעתה, אדיר בהוראה, אדיר בהנהגה, אדיר בזיכוי הרבים, אדיר במידותיו הטובות. אבל וברם, מרן זצוקללה"ה היה כביכול (חלילה וחס, מה שאין הפה יכול לדבר, ואין האוזן יכולה לשמוע) כקטן שבחבורה. זאת לפי שהיה משים עצמו כקטן שבחבורה. אדיר הענוה, כביר הצניעות. ומה שעשתה החכמה עטרה לראשה עשתה ענוה עקב לסוליותה (ירושלמי שבת פ"א ה"ג). רבינו הגדול היה מקטין ומשפיל עצמו, בהטותו אזנו ובהתייחסותו המיוחדת לדברי כל סופר ומחבר, יהא אשר יהא. מקטין ומשפיל עצמו, בהיותו מכתת רגליו מכפר לכפר מישוב לישוב מעיר לעיר ומארץ לארץ, להביא דבר ה' לפני הכל, רבים ויחידים, גדולים וקטנים, אנשים נשים וטף. מקטין ומשפיל עצמו, שהיה מהנעלבים ואינם עולבים, שומעים חרפה (שאינה חרפתם) ואינם משיבים, עושים מאהבה ושמחים ביסורים. עולם הפוך ראיתי. עניו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה.

בעת נצחו אראלים את המצוקים ונשבה ארון הקודש, כאשר נתבקש רבינו הגדול בישיבה של מעלה ועלה בסערה השמימה, לבד מהאבל העצום שירד על המשפחה הגדולה כלל בית ישראל, שהרי מי מאיתנו אינו בן משפחתו, כבנו יחידו אהובו, שהתלמידים קרויים בנים, כפורחת עלתה ניצה החובה על "כל החבורה" ל"דאגה". "דאגה" לבד מ"אבילות". דאגה על "החבורה", החברות הרעות והאחדות מה תהא עליהן? מתוך דאגה זו, ורק מתוך דאגה זו, נתהווה הקובץ המוגש מוקטר ומונח לפניכם. חבורה צריכה אגד. אוסף הספדים של "חבורת" רבני בני עדת תימן, המשיחים בהם את "דאגתם" בפטירת מרן.

המאיר

יתד

למרות פשיטות וברירותו של הדבר, טעון הוא הסבר. שהרי בצדק רב יתמה הקורא והמעין היוֹרד לשרשם של דברים, מדוע ליחד קובץ על בסיס עדתי-קהילתי לזכר רבינו הגדול? והרי רבינו היה רחוק מאין כמוהו, כרחוק מזרח ממערב, מעדיתות פלגנות ומחיצות. הוא הוא שעשה כה רבות, ופעל גדולות ונצורות, לאיגודם ולליכודם של כל בני עדות המזרח, לאיחודם ולגיבושם. לעשותם לחבורה אחת. לקיים את שיח שפתותינו בעידן רעווֹא דרעווין בתפילות ראש השנה ויום הכיפורים: ויעשו כולם אגודה אחת לעשות רצונו יתברך בלבב שלם. וכבר תמהו רבותינו ז"ל (מועד קטן כ"ה ע"א): מילתא דבחייה לא סבירא ליה, השתא ליקום ליעבד ליה? ומקרא מלא דבר הכתוב (דברים י"ד ו'): בנים אתם לה' אלהיכם לא תתגודדו, ופרשו רבותינו ז"ל ביבמות י"ג ע"ב לא תעשו אגודות אגודות!

ותשובותיו שתיים. האחת, מחמת העורך החתום מטה. העורך אינו יכול להכין קובץ של כלל הרבנים. מאליו כמה וגם נצבה השאלה: מי אתה? מי בית אביך? מי שמך? אתר דזקוקין דנורא ובעורין דאשא מאן מעייל בר נפחא לתמן? והכותב, לבו יודע מרת נפשו. הנה אלפי הדל במנשה, ואנכי הצעיר בבית אבי (שופטים ו' ט"ו). ובגמרא בבא קמא נ"ט ע"א אמרו: אליעזר זעירא הוה סיים מסאני אוכמי וקאי בשוקא דנהרדעא. אשכחוהו דבי ריש גלותא ואמרו ליה, מאי שנא הני מסאני? אמר להו דקא מאבילנא אירושלם. אמרו ליה את חשיבא לאיתאבולי אירושלים? סבור יוהרא הוה, אתיוה וחבשוה ע"כ. אמרתי אני בלבי: את חשיבא לאספודי למרן רבינו עובדיה יוסף? לערוך קובץ? יוהרא היא! אבל במסגרת משפחתית-עדית-קהילתית מצומצמת, הרהבתי עז בנפשי, שמתני נפשי בכפי ואמרתי ארוצה ויהי מה. ואם אכשל יאמרו הכל קטן שבהם נכשל. וכשמערכת יתד המאיר לימיני, וכשבחסותה ובהשגחתה יוצא הקובץ, מובטח אני בסייעתא דשמיא שאין הקב"ה מביא תקלה על ידי צדיקים. אדרבה ואדרבה, דבר מתוקן, דבר נאה ומתקבל. ועיני לשמיא נטלית בדחילו וברחימו: יהא רעוא דאימא מילתא דתתקבל בבי מדרשא.

ותשובתו השנית מצד בני החבורה. יהדות תימן מכמה וכמה סיבות, נתקיים בה קטרוגו של מאן דלית דכוותיה ידיע למימר לישנא בישא: "ישנו עם אחד מפוזר ומפורד בין העמים בכל מדינות מלכותך" (אסתר ג' ח'). כשמונים אלף יהודי תימן בגלותם, היו פזורים בלמעלה מאלף ישובים ברחבי ארץ תימן הענקית. במאות כפרים שכנו לעיתים משפחות בודדות, ולעיתים משפחה אחת בלבד. מארת פרוד זו עלתה עמם לארץ הקודש. ולאחר שזכינו ונגאלנו ויצאנו מהגולה, עלינו להוציא את הגולה מתוכינו. שהרי כמובן מאיליו,

המאיר

יתד

קללת הגלות ומארתה, אי אפשר להן שתתקדשנה. הפיזור שכפו עלינו רשעי אומות העולם, אינם בבחינת "שוכן לשבטיו" "איש על מחנהו ואיש על דגלו". אין אנו זקוקים לשבטיות ולמחנאות. לא לכך יחלו אבותינו אלפיים שנה בגלותם. והדברים ברורים. [כמובן אין בכל הנ"ל, כדי למעט בחשיבות מסורת כל עדה ועדה, ובמסורת תימן בפרט, שאין דומה לה, ואין שני למקוריותה ולשרשיותה, והחובה לשמרה אינם מוטלים בספק. ואנו לא באנו לגרוע מכך מאומה, ועל אחת כמה וכמה שמרן צוק"ל מעולם לא מיעט בחשיבותה, ואכמ"ל].

במהלך הכנת הקובץ הנוכחי, נוכחתי לדעת, כי אין, ולא ימצא נושא ועניין, היכול ללכד את יהודי תימן, כדמותו הגדולה של רבינו הדגול. הוא הוא האבן השואבת, היהלום והגביש, המרכז והמאחד. תוך כדי עבודתי למדתי, כמה רבה אדירה וכבירה היא האהבה וההערכה שרוחשים רבני תימן לדמותו הגדולה. החומר העצום שתחת ידי, שאפס קצהו תראו בחוברת שלפניכם, מוכיח, אם בכלל צריך להוכיח, עד כמה עשה מרן עבור יהודי תימן בתוך כלל בית ישראל. כך נמצא קובץ זה יקרא דשכיבא ויקרא דחיי. יקרא דמרן רבינו הגדול, ויקרא דידן אנן בני עדת תימן.

וברשות ולבקשת מערכת קובץ "יתד המאיר" נאמר: אדרבה ואדרבה! מכאן תצא קריאה של חיבה, מודעא רבה לאורייתא, לבני עדות אחרות, שישאו אף הם קל וחומר בעצמם, ויעשו גם הם מעשה, לערוך חוברות וקבצים לכבודו ולזכרו של מרן. מה ראיתם עשיתי, מהרו עשו כמוני! ממני תראו וכן תעשו! לחבר את האהל להיות אחד. "כה אמר ה' אלהים, הנה אני לוקח את עץ יוסף אשר ביד אפרים ושבטי ישראל חבריו, ונתתי אותם עליו את עץ יהודה, ועשיתים לעץ אחד, והיו אחד בידי וגו'. כה אמר ה' אלהים, הנה אני לוקח את בני ישראל מבין הגוים אשר הלכו שם, וקבצתי אותם מסביב, והבאתי אותם אל אדמתם. ועשיתי אותם לגוי אחד בארץ בהרי ישראל, ומלך אחד יהיה לכולם למלך, ולא יהיו עוד לשני גוים, ולא יחצו עוד לשתי ממלכות עוד וגו'. ועבדי דוד מלך עליהם ורועה אחד יהיה לכולם, ובמשפטי ילכו, וחוקותי ישמרו ועשו אותם וגו'. וכרתי להם ברית שלום, ברית עולם יהיה אותם" (יחזקאל ל"ז). והאמת והשלום אהבו.

ניתנה האמת להאמר, כי ההספדים הנדפסים כאן, הם אחדים, מתוך כששים הספדים מאת רבני תימן שנאספו לעת עתה בידי כותב השורות. אבל המעט יעיד על המרובה והחלק על השלם. [זאת לבד מקובץ הלכה ומסורה גליון כסלו-שבט תשע"ד, בו יחדתי חטיבה מיוחדת לזכר רבינו הגדול צוק"ל]. ברם, בשל היקפה של חוברת יתד המאיר, לא צורפו

כאן כל ההספדים הנ"ל. אנו מבקשים את סליחת הרבנים הכותבים, ומחלים למחילתם, על שנבצר מאיתנו לפרסם את מאמריהם כאן. בעזה"י עוד יראו אור כל שאר ההספדים, בעגלא ובזמן קריב, בספר מיוחד וגדול שיוקדש לנושא. בליט ברירה נדפסו כאן המאמרים שהגיעונו תחילה, ולא בכוונת מכוון נבחרו אלו ולא אחרים. המאמרים סודרו לפי סדר שנות מחבריהם, לפי שבמסיבת-ישיבת תלמידי חכמים הלך אחר זקנה, וכמובן אין מוקדם ומאוחר בתורה. אפס, אף כי עז היה רצוני לצרף דברים מההספדים שנשאתי על רבינו הגדול בישיבת אור דוד, במוסדות פרי חדש ובעצרות נוספות בבני ברק ובתל אביב, להיות בבחינת נאה דורש מאחרים, עושה ומעשה ומקיים, נאה דורש בעצמי. אולם בשל ההכרח לדחות לעת עתה את הדפסת רוב ההספדים שנקבצו תחת ידי, קבלתי על עצמי וגדרתי בעדי, לשמש דוגמא לאחרים, ואולי מתוך כך יאמנו דברי, ולא יקפידו לי רבתי הרבנים שליט"א.

בחימת דברי, אני אברך ולי נאה לברך ולהודות מעומק לבי, בשמי, בשם הרבנים, ובשם הרבים, למערכת קובץ "יתד המאיר" שהואילה באדיבותה להקדיש את החוברת הנוכחית להספדיהם של רבני יהודי תימן על רבינו. תודות מיוחדות לראש מוסדות "יתד התשובה" הגאון הרב רפאל כהן שליט"א, ואשר על ידו השני, מנכ"ל המוסדות המסור הרב מיכאל עייאש שליט"א. יהי רצון שיזכו להמשיך להגדיל תורה ולהאדירה, מתוך בריאות נחת ושלוה, אורך ימים ושנות חיים, אכ"ר. ואחתום מעין הפתיחה, בתפילה כי יהא רבינו הגדול מרן הרב עובדיה יוסף זצוק"ל מליץ יושר וטוב, על כל בני עדת תימן, בתוך כלל בית ישראל אמן.

אבירן יצחק הלוי

הננו עוסקים בהכנת

קובץ גדול ומורחב על מרן רבינו עובדיה יוסף זצוקללה"ה ויהודי תימן

כל המעוניין לכתוב מאמר בנושא, ו/או היודע על תעודות מסמכים ותמונות וכל חומר הקשור בנושא, מתבקש לפנות לטלפון 036161334

או למייל halevi101@gmail.com

וזכות מרן זצוק"ל תעמוד לו לעד

המאיר

ירתד

סימן קצ"ג

הרב אריה נדב שליט"א
רב שכונת רמת עמידר רמת גן

משה עבדי מת

בודאי אני ראוי להספיד את מרן, כי אני יכול להשיג כמה גדול הוא היה בתורה ובמעשים. איתא בתנא דבי אליהו פרק כ"ה: לפיכך הייתי אומר, שכל אחד ואחד מישראל חייב לומר, מתי יגיעו מעשי למעשה אבותי אברהם יצחק ויעקב. שלא קנו האבות העולם הזה והעולם הבא וימות בן דוד, אלא בשביל מעשיהם הטובים ותלמוד תורה. וכך שנו חכמים במשנה (סנהדרין פ"ד מ"ה) כל אחד ואחד מישראל חייב לומר בשבילי נברא העולם, ע"כ.

נשאלת השאלה, וכי כל אדם יכול להגיע לדרגתם של האבות הקדושים. אלא מפרשים "מתי יגיעו מעשי", מלשון נגיעה, אולי יוכל האדם להתקרב מעט, רק כדי נגיעה בלבד, למעשי האבות הקדושים. כמו כן אנו יכולים לומר על מרן. אין אנו יכולים להגיע למעלותיו, אבל אנו יכולים לנגוע באפס קצה מעלותיו.

יעקב אבינו חולם חלום, והנה סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה, והנה מלאכי אלהים עולים ויורדים בו (בראשית כ"ח י"ב). ואמרו חכמים שהמלאכים ראו את דמותו של יעקב אבינו חקוקה על כסא הכבוד, ולא היו מאמינים איך בשר ודם יכול להגיע לדרגה כל כך גבוהה עד שדמותו חקוקה על כסא הכבוד. ולכן היו עולים ויורדים הרבה פעמים, עד שהאמינו שבאמת דמותו חקוקה על כסא הכבוד, ונתקנאו בו ורצו לפגוע בו, אבל נאמר והנה ה' ניצב עליו (שם י"ג) לשמרו מפני המלאכים.

סולם מוצב ארצה, וכל אדם צריך לשאוף לעלות בסולם הזה, והמטרה היא להגיע לכסא הכבוד. ואמנם לא כל אחד יכול להגיע לדרגת יעקב אבינו, אבל כל אחד צריך לשאוף לעלות בסולם, אבל המטרה היא להגיע לכסא הכבוד. ואמרו חכמים, אחד המרבה ואחד הממעיט ובלבד שיכוין ליבו לשמים (סוף מסכת מנחות).

כשאנו מנסים להספיד את מרן זצ"ל, כוונתנו להתבונן במעשיו ולראות מה אנו יכולים ללמוד ממעשיו. כמובן, יש לנו דוגמה חיה, עד היכן יכול להגיע בן דורנו. אנו יודעים שיש ירידת הדורות, והנה מרן, בן דורנו, הצליח להגיע למעלות גדולות כמו הדורות הקודמים.

מרן מחייב את כולנו, הגדולים והקטנים. כל אחד ואחד מאיתנו ישמע את ההספדים, ועל ידי זה יתחזק בלימוד התורה, שהוא העיקר.

ר' חיים מוולאזין בספרו נפש החיים, מביא שני מאמרי חז"ל. האחד, מיום שחרב בית המקדש אין לו להקב"ה בעולמו אלא ארבע אמות של הלכה בלבד (ברכות ח' ע"א). והשני, אין לו להקב"ה בבית גנזיו אלא אוצר של יראת שמים, שנאמר (ישעיה ל"ג ו') יראת ה' היא אוצרו (ברכות ל"ג ע"ב). שני מאמרים אלו נראים סותרים זה את זה. או שהעיקר היא תורה, או שהעיקר היא יראת שמים. ומפרש ר' חיים, ששני המאמרים משלימים זה את זה. השלימות האמיתית היא תורה עם יראת שמים.

הרמב"ם כתב שהעבירה הגדולה ביותר היא חילול השם, ועל זה נאמר (ישעיה כ"ב י"ד) אם יכופר העוון הזה לכם עד תמותון. והמצוה הגדולה ביותר, היא קידוש השם. קידוש השם, הכוונה לעשות כבוד להקב"ה. כבוד התורה זהו כבודו של הקב"ה, כי התורה היא בתו של הקב"ה. וכבוד תלמידי חכמים, זהו כבוד התורה, ובסופו של דבר זהו כבודו של הקב"ה. הקב"ה מקפיד מאד אם מזלזלים בכבוד חכמים, יותר ממה שהוא מקפיד על כבודו. כיון שאם יש כבוד לחכמי ישראל, על ידי זה מתרבה השפעתם על הציבור, ועל ידי זה הציבור שב אל הקב"ה. ואין לך נחת גדולה יותר להקב"ה מאשר תלמיד חכם המקרב את ישראל לאביהם שבשמים.

חז"ל אומרים, כל המלעיג על דברי חכמים נידון בצואה רותחת (עירובין כ"א ע"ב, גיטין נ"ז ע"א). מהו המיוחד באש היוצאת מצואה רותחת. שני דברים יש בכך. האחד, האש של צואה רותחת היא אש חזקה מאד, ומי שנידון בה יסוריו קשים ביותר. והשני, צואה רותחת אמנם מנקה מעט את האדם הנידון בה בגיהנם, אך היא משאירה בו ריח רע. הוא אינו מתנקה לגמרי מהעוון שלו. מדוע. כי מי שמלעיג על דברי חכמים, אנשים לומדים ממנו לעבור על דברי תורה ועל דברי חכמים, והוא נחשב למחטיא את הרבים, שכל החטאים של אותם רבים נזקפים לחובתו. אמנם הוא חזר בתשובה ונתכפר לו על ידי היסורים, אבל כל זמן שאותם רבים שהוא גרם להם לחטוא ממשיכים בעבירות, כל העבירות שלהם נזקפות לחובתו ואין לו כפרה. וזה מראה שהסרחון שנגרם על ידי העבירות שהם עושים, הכל נזקף לחובתו.

ומרובה מידה טובה ממידת פורענות. מי שגורם להרבות כבוד חכמים וכתוצאה מזה אנשים מתקרבים לתורה ויראת שמים, שכרו גדול כל כך, עד שכל הזכיות של הרבים שמקיימים מצוות בזכותו, הכל נזקף על חשבוננו לעולם האמת.

אנו שומעים את הספדיהם של גדולי הרבנים, שמבכים מרה את הסתלקותו של מרן, שזכה להאיר לנו את הדרך בפסיקת הלכות. מרן נמשל לקטר, שיש לו עצמה אדירה למשוך אחריו קרונות רבים כבדי משקל. כך מרן זכה להקים עולה של תורה, שמסר את נפשו כל ימי חייו ללמד תורה ולהעמיד תלמידי חכמים הרבה, שמפיצים תורה בכל העולם, וזכות הרבים תלויה בו. ובנוסף לזה, מרן זכה להרים את כבודם של חכמים בעיני העם.

טוב שם משמן טוב (קהלת ז' א'). שמן טוב ריחו הולך עד הטרקלין, אבל שם טוב הולך מסוף העולם ועד סופו. זכה מרן לקדש שמו יתברך בכל העולם כולו. כל מי שלומד לשם שמים, זוכה שהקב"ה יסייע לו להרבות תורה ויראת שמים בעולם כולו.

כל אחד ואחד מאיתנו חייב להתחזק בעבודת ה' ובלמוד התורה. גדולים צדיקים במיתתם יותר מבחייהם. ומי שילמד בספריו הרבים, בודאי מרן יסגור עליו בשמים שיזכה לסייעתא דשמיא להרבות תורה בישראל. אמן.

יודע אני בעצמי שאיני ראוי להספיד את מרן, שהיה ענק שבענקים, שכל ימיו עסק בתורה בעמל רב, וקיים בעצמו את הפסוק אם בחוקותי תלכו (ויקרא כ"ו ג') שתהיו עמלים בתורה (רש"י שם). כשמו כן הוא, עובדיה, עובד ה', עבד ה', כמו שנאמר על משה רבינו (יהושע א' ב') משה עבדי מת.

על לימוד תורה נאמר (שם ח') לא ימוש ספר התורה הזה מפין והגית בו יומם ולילה. ומרן קיים דבר זה בשלימות. אנו מצווים ללמוד וללמד, וכתב מהר"ל מפראג שהשלימות בלימוד התורה היא כשאדם מלמד לאחרים. מרן למד תורה כל ימיו, יותר מתשעים שנה. אבל מעלתו הגדולה, שלימד תורה יותר משמונים שנה. בהיות מרן כבן עשר שנים, נסע עם אביו לעיראק לכמה חדשים. נכנס לבית כנסת וראה אנשים זקנים לומדים תלמוד, וכשנתקשו בהבנת דברי התוספות פירש להם את דבריהם, ונהפך למגיד שיעור שלהם במשך כמה חדשים עד שחזר לארץ ישראל.

גדולי תורה שהכירוהו, היו מכבדים אותו גם בהיותו בחור והיו קמים מפניו. בהיותו כבן עשרים ושש שימש אב"ד במצרים, וכתב פסקי הלכה בכל ענייני הקהילה. מסר את נפשו כדי לתקן כמה קלקולים שהיו בנושאי כשרות ולימוד תורה.

יעקב אבינו בירך את אפרים ומנשה בני יוסף ואמר להם, בך יברך ישראל לאמר, ישימך אלהים כאפרים וכמנשה (בראשית מ"ח כ'). נשאלת השאלה, מהו המיוחד באפרים ובמנשה, ולמה לא אמר בך יברך ישראל לאמר, ישימך אלהים כראובן ושאר השבטים.

אבל יש דבר מיוחד באפרים ומנשה, כי אמרו חז"ל אם ראשונים בני מלאכים, אנו בני אנשים. ואם ראשונים בני אנשים, אנו כחמורים, ולא כחמורו של רבי חנינא בן דוסא ושל רבי פנחס בן יאיר, אלא כשאר חמורים (שבת קי"ב ע"ב). והנה יש כאן חידוש, שאפרים ומנשה למרות שהיו בדור שאחרי השבטים בני יעקב, אעפ"כ הגיעו לדרגת השבטים.

כמו כן מרן, למרות שחי בדור האחרון, שהיה חלש בתורה ויראת שמים, זכה להתעלות ולהגיע לדרגות גבוהות, כמו הדורות הקודמים. ולא רק זכה להתעלות בעצמו, אלא היה לו כח להעלות אחרים יחד אתו. מסר את נפשו והתאמץ בכל כוחו לכתוב ספרים ופסקי הלכה, כדי לזכות את הדורות הבאים אחריו.

חז"ל אומרים כי כשנפטר משה רבינו מן העולם, היו מלאכי השרת אומרים (דברים ל"ג כ"א) צדקת ה' עשה ומשפטיו עם ישראל, והקב"ה אומר (תהלים צ"ד ט"ז) מי יקום לי עם מרעים מי יתיצב לי עם פועלי און (סוטה י"ג ע"ב). מי יעמוד בפרץ ומי יחזיר את עם ישראל בתשובה כשיעזבו את דרך התורה. כמו כן אפשר לומר לאחר פטירתו של מרן מן העולם. מי ילמד תורה, מי יעמוד בפרץ להוכיח את העם ולהחזירו אל התורה והמצוות.

אמרו חז"ל, אגרא דהספידא דלויי (ברכות ו' ע"ב). ועל פי הרמז מפרשים, מהו שכר ההספד. דלויי, מלשון לדלות מים מן הבאר. כל אחד ששומע את ההספדים על מרן זצ"ל, יכול לקחת לעצמו ולקבל על עצמו איזו מעלה ממעלותיו. כביכול כל מעלותיו של מרן הן הפקר, וכל הקודם לזכות בהן זכה.

אברהם אבינו אמר לפני הקב"ה, מה תתן לי ואנכי הולך ערירי (בראשית ט"ו ב'). אע"פ שהקב"ה אמר לאברהם אבינו שכר הרבה מאד (שם א'), אבל כל זה אינו שווה לו. הוא רוצה שהקב"ה יתן לו בן צדיק, שימשיך את מפעל החיים שלו להפיץ בעולם את האמונה ואת עבודת ה'. זכה מרן לגדל בנים ובנות ונכדים, שכולם הולכים בדרכיו בעבודת ה' ובהפצת התורה.

הקב"ה אמר למשה רבנו, אע"פ שאין בניך ממלאים את מקומך בהנהגת העם, אבל כל ישראל הם בניך ולומדים את תורתך. גם מרן, כל עם ישראל הם בניו ותלמידיו.

אמרו חז"ל, גדולים צדיקים במיתתם יותר מבחייהם (חולין ז' ע"ב). מרן זצ"ל מסר נפשו על עם ישראל, ובודאי גם כעת ימשיך לעמוד בתפילה למען עם ישראל כולו, וזכותו תעמוד לנו שנזכה ללכת בדרכיו. תנצב"ה. אמן.

המאיר

ירתד

סימן קצ"ד

הרב שלמה צדוק שליט"א

רב דרום העיר איזור שיכוני אב"ג בבני ברק ת"ו
מחבר הספרים בארות שלמה ושלמי צדק

גלה כבוד מישראל

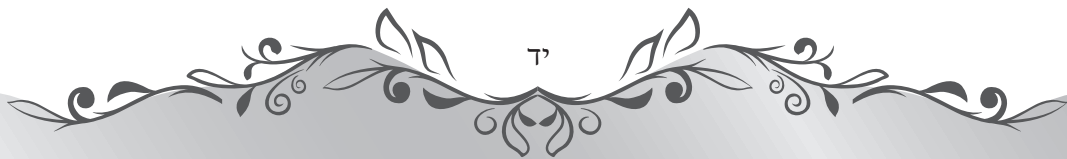
דברי הספד על שר התורה ועמוד ההוראה רבם ומנהיגם של ישראל

הנני בזה לכתוב דברי הערכה והספד לדמותו ולפעלו של כבוד מרן הגאון הגדול האמיתי רבי עובדיה יוסף צוק"ל, אשר זרחה שמשו ויצאו שמעו והדרו ברחבי תבל, לכל קהילות העולם היהודי והתורני. וככל שזמן הסתלקותו עובר, מורגש חסרונו בחיים ובקהילות הקודש, ובמיוחד בקרב לומדי התורה ועמליה ובתוככי עולם התורה והשיבות.

איתא בתלמוד בבא בתרא דף צ"א סוף ע"א, אמר רב חנן בר רבא אמר רב, אותו היום שנפטר אברהם אבינו מן העולם, עמדו כל גדולי אומות העולם בשורה ואמרו, אוי לו לעולם שאבד מנהיגו, ואוי לה לספינה שאבדה קברניטה. וכבר דקדקו המפרשים מה בין מנהיג לקברניט. ועוד, הלא תואר מנהיג מורה לנו שהוא מנהיג את הכלל, וזה מתאים לאברהם אבינו שהיה מנהיגו של עולם. מה שאין כן קברניט, שהוא מנהיגה של ספינה בלבד, וזה פרט קטן של הנהגה. וכיון שאברהם היה מנהיגו של עולם, מה בצע להוסיף שהיה מנהיגה של ספינה, והרי בכלל מאתים מנה.

ואשר נראה בהסבר העניין, שיש מנהיג משכמו ומעלה, המתמסר רק לענייני הכלל, ואינו נכנס לעסוק בענייני הפרט, כיון שאפשר להם שישתדרו על ידי עסקנים ממדרגה שנייה וכיוצא בזה. ברם מנהיג אמיתי, גם אם ידרש לעסוק בענייני הפרט, לא ישיב פניו ריקם.

וזה היה שבחו של אברהם אבינו. למרות שכל ימיו היה עוסק בטובת הכלל, דהיינו להודיע לכל באי עולם כי ישנו בורא אחד לכל היקום, ולהכריז על מציאות ה' ואחדותו. עם כל זה, לא הניח ידו מלפעול לטובת הפרט, כמו קברניט של ספינה, כי היה ביתו פתוח לארבע רוחות העולם, וכל רעב וצמא מצא בו מזון ומרגוע, כמאמר הכתוב "ויטע אשל בבאר שבע ויקרא שם בשם ה' אל עולם" (בראשית כ"א ל"ג). וזה מה שהדגישו כל גדולי אומות העולם,

המאיר

ירת

אוי לו לעולם שאבד מנהיגו. ולא זאת בלבד, אלא אוי לה לספינה שאבדה קברניטה, שדאגתו הייתה נתונה גם לענייני הפרט, כמו קברניט של ספינה.

דברי הערכה והספד אלו, תואמים לגאון ישראל, ענק שבענקים, מדרבנא דאומתיה, כל רז לא אניס ליה. רבבות שאלות הופנו אליו מכל העולם היהודי, כדברי הפסוק "וכל הארץ באו מצרימה לשבור אל יוסף" (שם מ"א נ"ז). עסק רבות בענייני היתר עגונות, וקידש שם שמים בתשובותיו הקולחות ולאמיתתה של תורה. וכן השיב לרבים תשובות בכל חלקי השלחן ערוך, וחלק מהן הלא הן כתובות בספרי השו"ת הרבים שהוציא לאור עולם בימי חיותו, ושמעתי שיש עוד רבות בכתובים.

לא נרתע מלהכנס בעובי הקורה, בכל שאלה קשה ומסובכת, כולל כל העניינים שנתחדשו בעולמינו. ופסק לציבור הרחב בדרך הקולא, על פי ראיות מוכחות מן התלמוד והפוסקים, אם כי לעצמו היה מחמיר.

זכורני כשהייתי לומד בתל אביב, והוא היה הרב הראשי בתל אביב, מדי פעם הייתי בא אליו למשרד לשאול בהלכה ובדברי תורה, ותמיד היה נענה ברצון ובקשב רב. כמו כן השתתפתי בשיעורים שאמר בכולל תורה והוראה בתל אביב, ובמיוחד בנושא טהרת המשפחה, והיה מבחינת בור סוד שאינו מאבד טיפה, וכמעין המתגבר. היה מאיר את עינינו ופושט את הסוגיא וההלכה, באופן שהכל היה ברור ללא כל ספק.

באותה תקופה, כשהיה הרב הראשי בתל אביב, במשך כמה שנים, בכל מוצאי שבת קודש, היה מוסר שיעור מענייני דיומא בבני ברק. ב"ה זכיתי לרשום את השיעורים בשעת מעשה, בכמה פנקסים שלמים. לאחר זמן נתבקשתי על ידי אחד מתלמידיו באי ביתו, למסור את הפנקסים, כדי שיעברו על השיעורים שאמר בזמנו.

כשהיה בזמנו מכרז על משרת הרב הראשי לישראל והראשון לציון, היה שולח אותי עם עוד רבנים, כדי להשפיע על רבנים שיתמכו בו. ובס"ד הרב נבחר לכהן פאר במשרה הרמה. זכיתי ונסעתי איתו ועם עוד רבנים, באותו היום, לכותל המערבי, לתפילת מנחה חגיגית ולהודאה לה'. לאחר מכן נסענו אל הרב יוסף שלום אלישיב זצ"ל, לקבל את ברכתו, והרב קיבל אותו במאור פנים מיוחד.

עם כל גדולתו העצומה בכל מקצועות התורה, ירד אל העם שבשדות, והחזיר עטרה לישנה. בזכותו קמו וגם נצבו ישיבות גדולות וקטנות לבני עדות המזרח, בעלות רמה תורנית גבוהה. ידו היתה פרוסה לבחירת דיינים, רבני ערים ושכונות, והכל היו נשמעים

לדבריו. ידו הגדולה היתה בבניית רשת של תלמודי תורה בכל הארץ, במסגרת אל המעיין, וכן מוסדות מתאימים לבנות ישראל, כדי לקנות בהם תורה, צניעות ויראת שמים. עז רצונו שכל עדות המזרח ינהגו כדעת מרן. עודד תלמידי חכמים, במיוחד בני עדות המזרח, לחבר ולהוציא לאור ספרים בהלכה וחידושי תורה, והעניק הסכמות לאלפי ספרים.

עליו ראוי לומר, מי יתן לנו חליפתו, מי יתן לנו תמורתו (ירושלמי ברכות פ"ב ה"ח). ואין בזה כפילות. חליפתו, הם מעשיו הטובים. ותמורתו, הוא עצם מהותו. חבל על דאבדין ולא משתכחין (סנהדרין קי"א ע"א).

ואם כי כבר אמרו חז"ל בקידושין דף ע"ב ע"ב, אין צדיק נפטר מן העולם עד שנברא צדיק כמותו, שנאמר וזרח השמש ובא השמש (קהלת א' ה') עד שלא כתבה שמשו של עלי זרחה שמשו של שמואל הרמתי וכו'. לכאורה אין העולם חסר, שהרי כשנפטר צדיק זה, זורחת שמשו של צדיק אחר, ואם כן אין איפוא כל דאגה.

אך חז"ל מספרים לנו שם תחילה, כשמת ר' עקיבא נולד רבי, כשמת רבי נולד רב יהודה, כשמת רב יהודה נולד רבא, כשמת רבא נולד רב אשי, ללמדך שאין צדיק נפטר מן העולם עד שנברא צדיק כמותו וכו'. דא עקא, שאין הצדיק השני נולד אלא ביום שנפטר הצדיק הראשון. ועד שיגדל הצדיק השני, העולם שרוי בלא מנהיג, ואיש כל הישר בעיניו יעשה. ועל זאת ודאי שיש לדאוג, מה יהיה על הדור עד שיגדל המנהיג החדש.

חז"ל אומרים כי ביום שנחרב בית המקדש נולד משיח בן דוד. הרי המשיח נמצא בעולם, אך עד היום טרם באה הגאולה. ובעניין זה, ברוך ה' שלא השבית לנו גואל, והנה קמו וגם נצבו בניו המוצלחים והמופלגים בתורה וביראת שמים. ובעזרת ה' יתברך, יש לעם היושב בציון נחמה פורתא, בבחינת פני משה כפני חמה ופני יהושע כפני לבנה.

והנה נאמן ביתו של מרן, הרב צבי חקק, חושף סוד מתוך הבית. למרות שבכל ימי חייו היה מקבל קהל רב, ויוצא ובא כדי לזכות את הרבים בשיעוריו ובדרשותיו, אולם בשנים האחרונות הצטערו רבים כי לא ראו אותו כל כך. והסיבה לכך, מפני שמרן היה לחוץ בזמן, והוא דיבר על כך בנחרצות. וזה לשון קדשו, העבודה שלי היא להשאיר סולת נקייה לדור, כי שורר בלבול בלימוד התורה. רבים אינם יודעים ללמוד, ויש היודעים ללמוד, אך נוטים להתבלבל בנדבכי סוגיות הגמרא ושיטות הפוסקים. לכן עלי להיות אחראי לכך, שמי שירצה באמת ללמוד תורה כסולת נקייה, יוכל לעשות זאת על ידי הלימוד בספרים שלי. אזי מניין אמצא זמן לקבל קהל ולצאת לציבור, ע"כ. מסיים הרב צבי חקק, אמרנו לו, יש היום עצרת התעוררות, ורוצים שהרב יבוא. אך מרן סירב ואמר, יש צורך בסולת נקייה.

המאיר

ירת

אסיים בסיפור אחד המלמד על אהבת התורה שהיתה לו כבר בימי נעוריו. בישיבת פורת יוסף החליטו לצאת לכמה ימים להתפלל ולבקש רחמים על המצב הקשה שהיה בישיבה. הרב כבר עלה לאוטובוס, אך מיד ירד. לשאלת רבותיו מדוע הוא יורד, השיב איני יכול לנסוע. הרב חזר לבית המדרש, ולמד בימים הללו את כל מסכת בבא קמא כמה פעמים. וכשחזרו, ראו את גודל חשקו בתורה הקדושה. וכשהיתה האפלה בזמן המלחמה, כיסה את השולחן מכל הצדדים, נכנס תחתיו ולמד שם לאור פנס, עד אור הבוקר.

האהבה הגדולה שכלל ישראל גילה כלפי מרן הרב עובדיה זצ"ל מכל החוגים, ובמיוחד ביום הקבורה, ונתקיימו בו דברי חז"ל במילואם. היה כאן נטילתה כנתינתה ממש ללא שיעור, לא היתה איזו הוראה שכולם נוסעים, אלא כל יחיד ויחיד הרגיש שהוא חייב ללכת ללוות את גדול הדור, היה ממש כבוד התורה עצום ונתקיימו בו דברי הגמ' כתובות י"ז דמאן דמתני ליתיה שעורא חבל על דאבדין ולא משתכחין השאיר ירושה תורנית עניפה לדורות עולם.

צואתו בשנתו האחרונה חקוקה וברורה לכל הוגי הדעות, והיא, אל תגעו במשיחי. אל תשלחו יד בבני הישיבות הקדושות, השוקדים על תלמודם בהיכלי התורה. חנכו את בניכם לעסוק בתורת יושב תהילות, ותזכו לאושר ושמחות, לראות נחת רוח מהבנים והבנות. תנצב"ה, אמן.

ארגון "עוד יוסף חי" - בנשיאות מרן הראשון לציון רבינו יצחק יוסף שליט"א

מזמין את ציבור בני התורה די בכל אתר ואתר, להשתתף בפרוייקט מיוחד "שפתותיו

דובבות", לכבוד נשמתו של מרן רבינו עובדיה יוסף זיע"א

המטרה: כתיבת ביאורים וישובים אמיתיים בתורתו של מרן רבינו הגדול זיע"א

שלב א' - סדרת "חזון עובדיה" על הלכות שבת ו' חלקים

עשרת הכותבים הנבחרים יזכו בפרס של 1000 ₪, ושאר הכותבים ישתתפו בהגרלה על עשרות פרסים יקרי ערך במעמד גדולי הדור שליט"א. ♦ בנוסף, כל תירוץ על קושיא או סתירה בדברי מרן זיע"א, תועבר לועדת רבנים שיבחרו את התירוצים המובחרים לספר שיצא אי"ה לקראת יום השנה.

התקנון: יש לכתוב תירוצים מקוריים שלא הובאו בספרים מפורסמים. | עדיפות תינתן למיישבים ע"פ מש"כ מרן זיע"א גופיה במקומות אחרים. | את המאמרים ניתן לשלוח [מודפס] עד ר"ח אלול תשע"ד לפקס: 04-6276242. | מאמר מעל שני דפים יש לשלוח בדואר לת.ד. 9907 כרמיאל. | יש לציין שם ומשפחה, כתובת מדויקת, מס' טלפון, שם הכולל/ישיבה. | לפרטים נוספים: 052-7143074 (הרב מאיר). | לתרומות והקדשות - טל': 0772009778. פקס: 04-6276242.

המאיר

ירתד

סימן קצ"ה

הרב שלמה מחפוד שליט"א

רב השכונות נוה אחיעזר ושיכון ו' בבני ברק וראש בד"ץ יורה דעה

קומי וספדי תורה

קומי וספדי תורה, וקשרי נהי וקינה.

לבשי כמו שחורה, יללי כמו אלמנה. תורה תורה, מי יפענח צפונותיך,

על זקן יושב בישיבה, נובע חכמה ובינה. ומי ידקדק אמריך, אוי.

זעקי זעקה גדולה ומרה, אוי אנה פנה. מי יפרש כל סתומה, ויאירה כאור החמה, אוי.

הנני העני ממעש, נרעש ונפחד לבוא לדבר על מרן, שמא לא אקונן מספיק ואגרום לחסרון ולא ליתרון. ובכל זאת, ברצוני לציין מעלה אחת מיוחדת במינה שהיתה קיימת אצלו, אשר רק יחידי סגולה ספורים אם בכלל, יכולים להגיע לדרגה כזו.

היתה לו היכולת להרגיש את כאבו של האחר באופן מושלם. הוא היה מצליח לשכנע את עצמו כאילו הוא עצמו נמצא באותה צרה. ורק לאחר שחש את אותה מצוקה, היה משיא עצה נבונה. ובדידי הוה עובדא. הימים היו ימי טרום ל"ג בעומר. באותה תקופה הייתי עולה למירון עם צוות גדול של שו"בים ומנקרים, כדי להציל את שוכני האוהלים מאכילת נבילות וטריפות וחלבים. באותה שנה החליטו פקידי המלכות למנוע מאיתנו מלהגיע, בתואנות שונות ומשונות. המשטרה הודיעה לי שיש בזה עבירה פלילית, ובמידה ואפרוש אחריותי, אהיה צפוי למאסר. הייתי אובד עצות. כי מצד אחד, הימנעות משמעותה סיוע באכילת מאכלות אסורות לעם ישראל. ומצד שני, מאסר ומחבוש יגרום חילול ה' גדול ונורא.

בצר לי, נכנסתי אל הקודש פנימה, לבקש ממרן עצה ותושיה. ותשובתו שנאמרה בנחרצות ובתקיפות, נתנה לי הרגשה כאילו הוא בעצמו נמצא באותה צרה. כאילו הוא בעצמו נוכח במירון ומפקח על השחיטה, בחלוק מלוכלך בדם וחליפתו בידו. כאילו הוא זה שנעצר על ידי השוטרים ומובל לבית המחבוש. הוא נתן לי לחוש שאני, זה הוא. מרן אחז את כפות ידי והיה מכה אותן באגרופיו. וכה היו מילותיו: אל תשמע לשום אדם, ותלך בשליחותי. ואם יתפשו אותך, תגיד להם שאני שלחתי אותך. ולא נחה דעתו עד שהוסיף משפט שחקוק בליבי כיום האתמול: "תבטיח לי שתלך, ואני מבטיחך שאם תיאסר אבוא ואשב במחיצתך".

הצדיק אבד, ומי יתן לנו חליפתו.

נקונן ביגון ונצווה

על צדיק כתמר יפרח.

אוי מי יתן לנו תמורתו.

ניילל פה אחד ונבכה על פטירתו.

מי יאיר אורו של עולם, ומי ימלא ישיבתו.

סימן קצ"ו

הרב פנחס קורח שליט"א

רב בית המדרש שערי הלכה, בני ברק
ומחבר הספרים בית מועד, אורח מישור ועוד

הוסרה המצנפת והורמה העטרה

דברי הערכה והספד לדמותו של מרן הגאון רבי עובדיה יוסף זצוק"ל, פארה ועטרת ראשה של יהדות ספרד בדורנו, אשר נסע למנוחת עולמים, והותיר אחריו חלל ריק אשר אין מי שיוכל למלא אותו.

מרן היה יחיד בדורו ואף ביחס לכמה דורות שקדמוהו, בחכמתו ובידיעת התורה המקיפה שהיתה בו. מטל ילדותו בוצין בוצין מקטפיה ידיע. בעוד שבני גילו היו משתובבים במשובות ילדות, הרי מרן שם כל מעיינו בעמל התורה. בהתמדה עצומה ובעמל רב, הגיע למעלתו המיוחדת בין חכמי הדור. שאיפתו הגדולה למלא כריסו בבקיאות גדולה בכל מקצועות התורה, הביאתו לשגות באהבתה יומם ולילה, עד ששכח מכל הסובב אותו, ושקע בים התורה והחכמה, עד שפעמים לא היה מבחין בין יום ללילה.

כמו כן, חננו השי"ת בזכרון מופלג, וכל מה שלמד היה כמונח בקופסא. עם כל זה, עמל מרן בשינון וחזרה על תלמודו, בספרי ראשונים ואחרונים ובספרי השאלות והתשובות, שהגה בהם יומם ולילה, ומדבריהם קנה את חכמת הפסק ואסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא.

מסופר כי כאשר בא אל מרן אחד מהדיינים כדי לקבל חוותו על פסק דין שכתב, בהסתמכו על תשובת חתם סופר, אמר לו מרן שלא נמצא בחתם סופר דבר זה. אמר לו אותו דיין, והלא אני למדתיהו היטב זה עתה, ואיך כבודו אומר שאין שם דבר כזה. אמר לו מרן, לכשתלמד כמוני את התשובה הזאת כמאתים פעם, אז תדע אם אכן כתוב כך. וניתי ספרא ונחזי. התחיל מרן לעבור אתו בתוך הספר, עד שנוכח אותו דיין שאכן מרן צדק. ללמדך עד כמה היה גדולה בקיאותו וידיעתו של מרן בדברי הפוסקים, וגם לאחר שנים רבות היו הדברים שגורים בפיו. המעיין בספרי מרן, ישתומם על הבקיאות העצומה ודברי הפוסקים השזורים בהם, וכל רז לא אניס ליה.

המאיר

ירתד

כאשר ביקר תלמיד חכם אחד בבית הגאב"ד בעל מנחת יצחק, וראה כי בספרייתו נמצאים ספריו של מרן, יביע אומר, שיבחר הגאב"ד ואמר לו כי ספרי יביע אומר חושכים ממנו לטרוח ולחפש מקורות לשאלות הבאות לפניו, כיון שבכל סימן בספרי יביע אומר כלולים דבריהם של כל הראשונים והאחרונים שעסקו בנושא המבוקש.

אף בשיעוריו ובדרשותיו בהלכה, היה מרן מדהים את השומעים בגאונותו העצומה. חכמי דורו שעמדו על גדולתו עוד מימי חרפו, היו עומדים לכבודו, על אף שהוא צעיר בשנים והם ישישים ממנו.

דרכו של מרן בתחנות חייו, לא היתה סוגה בשושנים, הן בתקופת כהונתו במצרים, שעמד כצור איתן על משמר הכשרות, ואף התנכלו לו להמיתו, לולי הפר השי"ת עצתם ומזימתם, והן בשובו לארץ הקודש, המשיכו לארוב לו, וברוך המציל. בשיעורי ההלכה שאמר כאן בארץ בצעירותו, ידע לעמוד כצור חלמיש על דעתו, אחרי שקיבל עידוד מרביתו, והמשיך להוכיח את דבריו בראיות מוצקות, וידע לעמוד איתן אחר פסיקותיו, שלא תמיד היו לרוחם של עסקנים אשר התנכלו לו.

לזכותו יש לזקוף את עמידתו האיתנה בזקיפת קומתה של יהדות ספרד, ההולכת אחר פסקי מרן הבית יוסף. בתחילת הישוב בארץ, היתה הרבנות כפופה למוסדות הרבנות הראשית, שהחילו כאן בארץ את פסקי הרמ"א גם על יהדות ארצות המזרח, וגם הרבנים הספרדים שעמדו כאן הלכו אחר הנחיות הרבנות הראשית. מרן עמד בתוקף על כך שיהדות המזרח צריכה לנהוג כפסקי מרן השולחן ערוך, ובתחומים רבים שאין כאן המקום לפרטם, החזיר עטרה לישנה. היה אומר שאין להסתמך בעינים עצומות גם על הכשרויות המהודרות, כיון שהם יוצאים ביד רמ"א, בעוד שלפי מרן הבית יוסף יש מקום לפסיקה שונה, לקולא ולחומרא.

האדם הגדול בענקים, היה יחיד ומיוחד גם בהשוואה לדורות שקדמוהו, ובפרט בשורת ענקי הדורות בתורתם ובמפעלם למען ריבוי תורה בישראל בארץ ובתפוצות. מהפכה גדולה חולל בקרב יהדות המזרח, בהשבת העטרה לישנה. הן ידוע כי במשך הדורות הצמיחה יהדות המזרח גדולי עולם, שגדולתם ותורתם משתקפים מתוך המורשת הגדולה שהשאירו אחריהם בחיבוריהם העצומים. אולם בתקופה של מאתיים השנים האחרונות, עם קושי הפרנסה וחדירת רוח ההשכלה על ידי מפיציה למיניהם, חלה נסיגה בתרומתם של חכמי הדורות בקהלות יהדות ספרד, ובהשפעתם על עיצוב דמותן של הקהלות, עד שרק

מעטים עמדו בפרץ ונשארו נאמנים לה' ולתורתו, תוך מאבק בלתי פוסק ברוחות הפרצים שאיימו לחדור למשכנותם של כשירי ישראל, כאשר רוב מנין ורוב בנין של קהלות אלו היו עדים למרד הדורות הבאים באבותם, ולנשירתם אל החילוניות.

והנה בעוד שבארצות מוצאה נותרה יהדות המזרח ברובה נאמנה בתום לבה למורשת הדורות, הרי עם עלייתה ארצה נסחפו רבים ממנה אחרי מקסם השוא של חיים חדשים בארץ הקודש, תוך פריקת עול, כאשר גלי ההסתה שטפו אחריהם צעירים רבים. מנהיגי הקהלות עמדו חסרי אונים, ולא היה בכוחם לעמוד בפרץ ולהשיב בנים אל אבותם ולעבודת ה' ותורתו.

משמים הזריחו ליהדות ספרד בדור זה, דמות פלאים של מן הגר"ע יוסף זצוק"ל, אשר חולל מהפכה גדולה, ובכל מקום לחם בעוז נגד מסיתים ומדיחים, והטיף נגד מוסדות החינוך הממלכתיים, כולל הממ"ד. לחם בעוז, והשפיע על הורים רבים להעביר את בניהם לחינוך חרדי. על אף שקמו לו אויבים רבים, שפעילותו היתה לצנינים בעיניהם, ואף התנכלו לו בכמה אופנים, אעפ"כ לא חת ולא נרתע. בשיא פעילותו הקים רשת חינוך חרדית "אל המעיין", מוסדות חינוך לבנים ולבנות, על טהרת הקודש, וזכה להעמיד לגיונות רבים של תלמידי חכמים בני תורה ואברכים, ובתים רבים ההולכים אחר אבוקת אורו. ואם בשנים הראשונות מספרם של בני תורה ואברכים היה דל ונער יכתבם, הרי עתה, בן פורת יוסף, אלפים ורבבות מקרב יהדות המזרח מסתופפים בהיכלי הישיבות ובקהלות של יראי שמים, ופעילותו נושאת פירות ופירי פירות.

ממן זצ"ל היה מקריב מזמנו היקר כדי להחדיר דרך אמת בעם, בארץ ובתפוצות, וכיתת רגליו לכל מקום בארץ ובעולם, למען הרבות כבוד שם שמים בעם ישראל.

ואכן בספרו יביע אומר ח"ב או"ח סי' י"ח כתב שחובה על תלמידי חכמים להיות ממזכי הרבים, וכה כתב: ועל כן בודאי שאף הצנועים אינם מושכים את ידיהם בזה, להיות ממזכי חייביא. והמקיים נפש אחת מישראל, כאילו קיים עולם מלא. כל שכן בקיום הנפש, שגדול המחטיאו יותר מן ההורגו. הלא תסמר שערות אנוש בראותו דברי תנא דבי אליהו רבה פרק י"א וז"ל: ושמא תאמר אותן שבעים אלף שנהרגו בגבעת בנימין, מפני מה נהרגו. לפי שהיה להם לסנהדרי גדולה שהניח משה ויהושע ופנחס בן אלעזר עמהם, היה להם לילך ולקשור חבלים של ברזל במתניהם, ולהגביה בגדיהם למעלה מארכובותיהן, ויחזרו בכל עיירות ישראל, יום אחד ללכיש, יום אחד לבית אל, יום אחד לחברון, יום אחד לירושלים, וכן בכל

מקומות ישראל, וילמדו את ישראל דרך ארץ בשנה ושנים ובשלוש, עד שיתיישבו ישראל בארצם, כדי שיתגדל ויתקדש שמו של הקב"ה בעולמות כולן שברא, מסוף העולם ועד סופו. והם לא עשו כן, אלא כשנכנסו לארצם כל אחד ואחד מהם נכנס לכרמו וליינו ולשדהו, ואומרים שלום עליך נפשי, כדי שלא להרבות עליהן את הטורח וכו'. ואנן מה נענה בדורות הללו דאחסור דרי, ועמא דארעא אזלא ומדלדלא, הלא החלש יאמר גבור אני וכו', עיי"ש.

ונאים דברים היוצאים מפי עושיהם. מרן כתת רגליו לכל מקום, מדן ועד אילת, ובתפוצות ישראל בגולה, להביא את דבר ה' לעם שבשדות, וקידש שם שמים בהליכותיו ובארחותיו, עד שהאחיב שם שמים על הבריות.

זכה מרן לכבוד והערצה על פעילותו למען כלל ישראל בריבוי קידוש שם שמים והשבת בנים לצור מחצבתם, ובכל מקום בואו הן בארץ והן בתפוצות זכה לקבלות פנים נלהבות ולכבוד מלכים, כאשר לפני מלכים ושועי ארץ יתייזב, והנחיל כבוד ותהלה לעם ישראל. ואף זכה להיות מדברנא דאומתיה, ונהנו ממנו עצה ותושיה, והתחשבו בחוות דעתו גם גדולי המדינה, כדרך שהיו מתיעצים עם מרן החזון איש ומרן הגרא"מ שך, דבר שלא היה נפוץ לפני כן שתהיה התחשבות בדעת גדולי תורה, ובפרט חכמי התורה ביהדות המזרח.

מרן הקדיש מזמנו היקר למען הכלל, בדרשותיו ובהופעותיו בכל מקום, בחן דבורו ובמתק שפתיו. ועל אף שהיה זה על חשבון תלמוד תורה וכתובת חיבוריו, מכל מקום לא הסיח דעתו ולא פסק פומיה מגירסא, ובנסיעותיו לא היה מש הספר מידו. וכאשר היה שב לביתו, מיד היה שב לתלמודו. ועם כל טרדותיו, זכה לחבר ולהוציא לאור למעלה מחמשים ספרים, כאשר הניח אחריו חיבורים נוספים שעדיין הם בכתובים.

כן שאף לקדם את בני התורה ביהדות ספרד, ועודדם למשוך בשבט סופרים, בבחינת וקנה לך חבר, ומתוך קנאת סופרים תרבה הדעת. עודד ודרבן לכך על ידי מתן פרסים לכותבי חידושי תורה, ובפרט באסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא, כדי להעמיד דור חדש של מורי הוראה ומנהיגים לדורות הבאים. ואף מחברי ספרים זכו בעין יפה לעידודו, על ידי הסכמות שנתן לספריהם, גם אם לפעמים לא הסכים עם דבריהם. וכל זה במטרה להגדיל את שאיפותיהם לגדול בתורה ויראת שמים.

דרשותיו לציבור הרחב, שהחל בהן בימי חרפו, היוו אבן שואבת לרבים, כיון שהיה מתבל דבריו בהלכה ובאגדה, ומושך את לב השומעים במשלים ובמליצות ובבדיחות הדעת, דבר שמשך את ההמונים להאזין בקשב רב, ורבים הצטופפו בחלונות בית המדרש ובכניסה

מחוסר מקום. ולשיא הגיע בדרשותיו בתקופת חייו האחרונה, אז אמר אותן בשידורי הלוויין במוצאי שבתות, ועשרות אלפים האזינו בארץ ובתפוצות לדרשותיו.

זכה מרן ללויה אשר כמוה לא נהיתה, בהשתתפותם של כמליון אנשים, ובצערם של רבים שבכו בביתם על סלוקו של צדיק וגאון הדור, והשמועה אומרת כי כמאה אלף איש קרעו בגדיהם בעקבות פטירתו.

גם אני בימי חרפי זכיתי פעמים אחדות לשמוע את שיעוריו ודרשותיו שהיו בבני ברק ובתל אביב, ואף התכתבתי עמו בשאלות וזכיתי למענה מכובד ממנו. ובשני ספרים שיש לי ממנו, כתב לי הקדשות, למרות שלא בקשתי. ולפני כשנה, כאשר הלכתי עם כמה רבנים גדולי תורה לנחמו על פטירת בנו הגדול הגאון רבי יעקב יוסף זצ"ל, כשנוכח מרן לדעת שאני נמצא בין המנחמים, בשפלנו זכר לנו, פנה אלי ואמר לי, ראה, הנה ספרך החשוב בית מועד נמצא על שולחני ואני הוגה בו וכו'.

אין ספק כי דמותו של מרן תיזכר לדורות, בזכות דמותו ופעלו להרבות כבוד שמים ולאהב שם שמים על הבריות. אוי לו לדור שאבד מנהיגו, ואוי לה לספינה שאבד קברניטה. ואמנם חכמים אמרו, וזרח השמש ובא השמש (קהלת א' ה') עד שלא השקיע שמשו של משה הזריח שמשו של יהושע (בראשית רבה נ"ח ב'). ועם כל זה, זקנים שבאותו הדור אמרו, פני משה כפני חמה, פני יהושע כפני לבנה, אוי לה לאותה בושה, אוי לה לאותה כלימה (בבא בתרא ע"ה ע"א).

עלינו ללמוד מדרכיו לעמול בתורה, וללמוד מארחותיו ללמוד וללמד ולהפיץ תורה ברבים, ועל זה נאמר והמשכילים יזהירו כזוהר הרקיע ומצדיקי הרבים ככוכבים לעולם ועד (דניאל י"ב ג').

הננו עוסקים בהשלמת

סדרת הספרים "איש ימיני" וכתובת תולדותיו של

רבינו יחיא יצחק הלוי זצוק"ל מאור גולת תימן.

כל היודע על תשובות בהלכה ו/או תעודות ומסמכים בכתובת ידו וכן כל חומר

הקשור בו או בתלמידיו ובית מדרשו

יפנה לטל': 03-6161334 או למייל halevi101@gmail.com

וזכות רבינו זצוק"ל תעמוד לו לעד.

המאיר

ירתד

סימן קצ"ז

הרב עזריה בסיס שליט"א רב העיר ראש העין

אוי לו לעולם שאבד מנהיגו

איתא במסכת בבא בתרא (צ"א ע"א) אותו היום שנפטר אברהם אבינו מן העולם, עמדו כל גדולי אומות העולם בשורה ואמרו, אוי לו לעולם שאבד מנהיגו, ואוי לה לספינה שאבד קברניטה, ע"כ.

לאברהם אבינו, כמנהיג שהכל הכירו בגדולתו וקיבלוהו עליהם, וכמו שאמרו לו בני חת (בראשית כ"ג ו') נשיא אלהים אתה בתוכנו, היו שתי תכונות. האחת, מנהיג הכלל, שפרסם את אמונתו יתברך בכל העולם, מבחינה גשמית ומבחינה רוחנית. והשנית, מנהיג הפרט. משפחה או שבט, הצריכים סיוע להנצל משטפונות הים, דהיינו שהם פוסחים על שתי הסעיפים ועלולים להתדרדר, הוא היה הקברניט להצילם מרדת שחת, באופן פרטי. ועל כן עמדו גדולי הדור וכללו בהספדו של אברהם אבינו את שתי התכונות הללו, אוי לו לעולם שאבד מנהיגו, ואוי לה לספינה שאבד קברניטה.

כל מי שהיה באשכבתיה דמורינו ורבינו פאר הדור והדרו, הגאון רבי עובדיה יוסף זצ"ל, ראה את ההמון העצום שהגיעו ללויה, כמיליון אנשים, מכל גווני הקשת, גאונים ואדמו"רים, דיינים ורבנים, מורים ומחנכים, תלמידי ישיבות ואברכים, וכל בית ישראל, אנשים נשים וטף. כולם ביכו וכאבו את פטירתו של גאון הדור ופלאו, ממזרח שמש עד מבואו. לפי שהוא היה מקושר לדור, מנהיג את כלל העולם, ודואג גם לפרט, בכל כאביו ובעיותיו, ורבים השיב מעוון, חוזרי בתשובה רבים. ועל כן כולם נקבצו ובאו למעמד אשכבתיה דרבינו הקדוש.

ובכל יום שעובר, עדיין חשים אנו את חסרונו, כי הוא היה אב ופטרונו לכל העם היושב בציון, לגדור גדר ולעמוד בפרץ, בכל בעיה ופירצה, ולא חסך את שבט תוכחתו גם לנגידי ארץ. תורת אמת היתה בפיהו, והוכיח במישור לענוי ארץ.

עסק באורייתא תדירא, ולא פסק פומיה מגירסא. וזיכה את הרבים בספריו הרבים, רבי הכמות ורבי האיכות, יום ליום "יביע אומר" ולילה ללילה "יחיה דעת", חזון עובדיה על

כל חלקיו, מאור ישראל ועוד. כיתת רגליו ממקום למקום, מעיר לעיר וממדינה למדינה, להביא דבר ה' לעם. וגם עירנו ראש העין זכתה בביקוריו בעצרות התעוררות מידי שנה לפני הימים הנוראים.

כל רז לא אניס ליה, וכל סתום לא עממוהו. כל הלומד בספריו, עומד נפעם ונדהם מגודל בקיאותו וחריפותו, ומריבוי עיונו בספרים, אפילו הנדירים ביותר, חדשים גם ישנים, מספרות הגאונים, הראשונים והאחרונים, הן מגאוני ספרד והן מגאוני אשכנז, ועד אחרוני אחרונים, ואפילו ספריהם של תלמידי תלמידיו, שמעלה מדבריהם בתשובותיו. במקום גדולתו, שם אתה מוצא ענוותנותו. והלומד בספריו, זוכה ללמוד בספרים רבים, שכן הוא מעתיק את לשונם.

בחיבוריו הוא עוסק בכל מקצועות התורה, בארבעת חלקי שולחן ערוך, ומסקנת דבריו כחא דהתירא, הלכה למעשה לשעה ולדורות. וכל הלומד בהם, זוכה לאור גדול, בבקיאות עצומה בכל מכמני התורה.

בספריו שהותיר לנו לפליטה, איכא נחמה פורתא, שכן בעת לימודנו בהם, כאילו מרן בעל השמועה עומד לפנינו, ושפתותיו דובבות בקבר.

זכינו וזכה כל עם ישראל בעולם כולו, למנהיג גדול ודגול, במיוחד בתקופה קודרת זו. הכל נהגו בו כבוד, אפילו מנהיגי אומות העולם. ובודאי זכה לכך עקב התמדתו בלימוד התורה, וקיים בעצמו את הפסוק (משלי ה' י"ט) באהבתה תשגה תמיד.

זיכה את הרבים בהרבצת תורה ובהקמת עולה של תורה, ביסוד רשת החינוך אל המעיין, ובעידוד אברכים ובני תורה לכתוב חידושי תורה. ואלמלא הוא, כבר כלתה חררה.

ומן שמיא קא זכו ליה שיהיו דבריו נשמעים, על פיו יצאו ועל פיו יבואו, אפילו בענייני המדינה והביטחון, כמפורסם. ונתקיים בו מקרא שכתוב (משלי ח' ט"ו ט"ז) בי מלכים ימלוכו וגו' בי שרים ישורו.

וזאת על ידי שלמד תורה לשמה, כמאמר רבי מאיר בתחילת פרק קניין תורה (אבות פרק ו') כל העוסק בתורה לשמה, זוכה לדברים הרבה. ולא עוד אלא שכל העולם כולו כדאי הוא לו. נקרא ריע, אהוב, אוהב את המקום, אוהב את הבריות, משמח את המקום, משמח את הבריות, ומלבשתו ענוה ויראה, ומכשרתו להיות צדיק וחסיד וישר ונאמן וכו', ונותנת לו מלכות וממשלה וחקיקור דין, ומגלין לו רזי תורה, ונעשה כמעין המתגבר וכנהר שאינו פוסק, ע"כ.

וכתב על זה מרן מורינו ורבינו בספרו ענף עץ אבות, ונותנת לו מלכות וממשלה וחקור דין, יש לפרש שהכוונה על מלכות התורה, כמו שנאמר (משלי ח' ט"ו) בי מלכים ימלוכו ורוזנים יחוקקו צדק, ומאן מלכי רבנן (גיטין ס"ב ע"א). שיזכה להיות גדול הדור ולמנות רבנים ודיינים בישראל, שהם אנשי אמת ושונאי בצע, לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא, ודנים דין אמת לאמיתו. ואמרו בירושלמי (פאה פ"ח ה"ו) רבי חגי כד הוה מוקים פרנסים, הוה מטעין לון אורייתא, לומר שכל שררה שניתנה, בתורה ניתנה, שנאמר בי מלכים ימלוכו, עכ"ל.

ומרן זכה להיות גדול הדור, ומינה רבנים ודיינים, כידוע ומפורסם. נאה דורש ונאה מקיים, וראויים הדברים למי שאמרן.

ונתקיים במרן פאר הדור, מאמר דוד המלך (תהלים קי"ט מ"ו) ואדברה בעדותיך נגד מלכים (מאן מלכי רבנן) ולא אבוש. ואזכיר כמה מדבריו המלמדים על כך, ושיהיו שפתותיו דובבות בקבר.

צא ולמד ממה שכתב בשו"ת יביע אומר חלק ו' אבן העזר סי' י"ד, אודות מעשה שבא לפניו בבית הדין האיזורי בפתח תקוה, בחודש תמוז תשי"א, באחד מעולי תימן שנפלה לפניו אשת אחיו ליבום, והוא רוצה רק ליבם. מורינו ורבינו העלה את ה"תקנה" של הרבנות הראשית לישראל, וזה לשונה, ברוב קהילות ישראל וכן בקהילות האשכנזים שבארץ ישראל, קיבלו עליהם להלכה כדברי הרמ"א שפסק שמצות חליצה קודמת למצות יבום. וגם כששניהם היבם והיבמה רוצים ביבום, אין מניחים אותם ליבם. ובהיות שבזמנינו הדבר ברור שרוב היבמים אינם מתכוונים לשם מצוה, ומשום דרכי שלום ואחדות במדינת ישראל שלא תהיה התורה כשתי תורות, לפיכך הרינו גוזרים על תושבי ארץ ישראל ועל אלה שיעלו ויתישבו בארץ ישראל, מעתה ומעכשיו והלאה, לאסור עליהם לגמרי מצות יבום, וחייבים לחלוץ. ואם לא יסכים היבם לחלוץ, מחייבים את היבם במזונות היבמה, כפי מה שיפסקו עליו בית הדין, עד שיפטור את יבמתו בחליצה. איסור זה יהיה אפשר להתירו רק במסיבות מיוחדות, ועל פי החלטת מועצת הרבנות הראשית לישראל המורחבת, בחתימת שני הרבנים הראשיים לישראל, עכ"ל. וחתומים על זה הרבנים הראשיים הגר"צ מאיר חי עוזיאל והגר"א הלוי הרצוג זצ"ל.

ומרן זצ"ל דרך קסת"ו לבאר שרוב הפוסקים סוברים שמצות יבום קודמת, ובכללם השאלות והרי"ף והרמב"ם והראב"ד ורשב"ם וריב"א והראב"ן והעיטור, ורבנו ישעיה

הראשון, ורבנו אברהם מן ההר, והרמב"ן והרשב"א והרא"ה והריטב"א והריב"ש והר"ן ונמוקי יוסף, ושכן מנהג הספרדים ועדות המזרח.

וכתב, מעתה הדבר ברור שהתקנה שהסכימו בה חברי ונשיאי הרבנות הראשית לישראל, אין לה כל תוקף לדין הספרדים ועדות המזרח, שקיבלנו הוראות מרן השולחן ערוך והפוסקים דמצות יבום קודמת. ואע"פ שיש פוסקים דסבירא להו שמצות חליצה קודמת, והעלה זאת מרן בשם יש אומרים, ואם כן לכאורה יש להחמיר באיסור ערוה החמורה וכו', מכל מקום כל זה דוקא במקום שאין מנהג ידוע, אבל בנדון דידן שנתפשט המנהג אצל הספרדים ועדות המזרח כדעת מרן, לית לן בה.

ודחה מה שכתוב באותה "תקנה", שרוב קהילות ישראל נהגו כמאן דאמר מצות חליצה קודמת, שהרי הרדב"ז בתשובותיו חלק ד' (סי' ק"ח) כתב, שמנהג כל ספרד וקטלוניא ופרובינצא וכל המערב וארץ הצבי ודמשק ותוגרמא ומלכות מצרים, וכל הגלילות אשר שמענו שמעם, נוהגים במצות יבום, להקים שם המת על נחלתו. וכן נהגו גם באשכנז כמו שכתב רבנו פרץ, וכן המנהג במגנצא ושפירא וגרמיזא, חוץ ממקצת מקומות שנהגו שמצות חליצה קודמת, עכת"ד. ושכ"כ בשו"ת דברי ריבות (סי' י"ג) ועוד.

כמו כן דחה את הטעם של לא תתגודדו, כיון שארץ ישראל אתריה דמרן, דהוי כשני בתי דינין בעיר אחת. ועוד, דכל קהל וקהל כעיר בפני עצמו, שאין בני קהל אחד יכול לכפות לבני קהל אחר. ושכ"כ בשו"ת פנים מאירות (חלק ב' סי' קל"ג) והגינת ורדים (חלק יורה דעה כלל ג' סי' ט').

גם מה שכתבו חברי ונשיאי הרבנות הראשית בהסכמתם, ומשום דרכי שלום ואחדות במדינת ישראל, שלא תהיה התורה כשתי תורות וכו', דחה את דבריהם, שהרי מעשים בכל יום בדיני שחיטה וטריפות ושאר ענייני איסור והיתר, ובהלכות שבת וטהרת המשפחה ועוד, כל קהילה נוהגת כמנהג רבותיהם, הספרדים כדעת מרן, והאשכנזים יוצאים ביד רמ"א, ולא חששו מעולם שעל ידי כך תהיה התורה כשתי תורות. ואפילו לאשכנזים, כתב בשם שו"ת הב"ח (סוף סי' ע"ח) שאם שניהם רוצים ביבום וכו', אין כח בידינו להפרישם, לא מצד הדין ולא מצד התקנה, וכו'. וסיים, ובאמת שחלילה לבטל פסקי רבותינו מארי דאתרא גדולי רבני ספרד, בשביל הדמיון לאחדות האומה. ובשל רבים, מאן מחיל ומאן שביק. וה' הטוב יכפר בעד.

המאיר

ירתד

וזאת הלכה העלה, שאדרבה יש לבית הדין להשפיע על האשה שתסכים לבקשת היבם להתיבם, להקים שם המת על נחלתו.

ובשו"ת יביע אומר שם בחלק אורח חיים סי' מ"ג, הורה מורינו ורבינו בתל אביב, לרבנים רושמי הנישואין, להרשות לעשות נישואין לספרדים ועדות המזרח גם לאחר י"ז בתמוז עד ראש חודש אב ולא עד בכלל, כדעת מרן השולחן ערוך וכמנהג ירושלים ת"ו, למרות שעד אז לא עשו בתל אביב נישואין מתחילת ימי בין המצרים גם לספרדים. והאריך בראיות נכוחות בכחא דהתירא, כי מן הדין מותר ואין איסור אלא מראש חודש אב. וכל שכן בזמנינו שיש מכשולות של הרהורי עבירה וכו'. ולכן מצוה להשיאם יפה שעה אחת קודם, וכל שכן אם עדיין לא קיימו מצות פריה ורביה.

ובסוף התשובה כתב וזה לשונו, ושמעתי שיש טוענים על דברי, שמאחר שהרבנים הראשיים לתל אביב שקדמוני, הניחו המנהג להחמיר, אין לשנות המנהג. ולאו מילתא היא, שמקום הניחו לי להתגדר בו (חולין ז' ע"א). ומכל שכן שידוע שהרבנים הראשיים הספרדים שקדמוני, הוו מיכף כייפי לעמיתיהם הרבנים הראשיים האשכנזים, הגרב"צ עוזיאל הוה כייף להגרא"י קוק, וכן הגרי"מ טולידאנו לא היה יכול להרים ראש כלפי עמיתו הגרא"י אונטרמן ולחלוק עליו בהלכה. והם היו ממונים ושולטים על הרבנים רושמי הנישואין, והנהיגו הכל כמנהג בני אשכנז. ולמען השלום שתקו, שרים עצרו במלים וכף ישימו לפיהם. והדברים מפורסמים בבירור גמור. ובכי האיי גוונא ודאי דלא חשיב מנהג, וכמו שכתב בשו"ת פעולת צדיק חלק ב' (סי' ע"ו סוף עמוד ס"א). אבל אנן דלא כייפינן, תלי"ת, על משמרתי אעמודה להחזיר עטרה לישנה להורות כדעת מרן שקיבלנו הוראותיו וכו'. והבא לשנות ולהחמיר, חטא רבים נשא, וידו על התחתונה, ע"כ. [ועיין עוד בעניין זה, בשו"ת מקוה המים חלק ג' סי' נ"ג, בתשובתו של מרן הגר"ע יוסף זצ"ל להרב משה מלכה].

ובספרו חזון עובדיה על ארבע תעניות עמוד ת"ע, בהספדו של מרן זצ"ל על הגרא"י אונטרמן זצ"ל, סיפר שהיה מודה על האמת. שכן כשמרן היה הרב הראשי דתל אביב, הביא לפניו הרכ"פ טכורש (מנהל מחלקת הכשרות ברבנות תל אביב) נוסח מודעה של קיצור הלכות והנהגות לפסח, שהיה נהוג לפרסם בעיר, כדי שיחתום עליו. וכשראה את הנוסח, סירב לחתום, כי היו בו דברים בלתי נכונים, שהיה כתוב שם בזה הלשון, האורז והקטניות אסורים בפסח, והספרדים נוהגים בהם היתר, ע"כ. והנוסח צריך להיות כך, האורז והקטניות מותרים בפסח, והאשכנזים נוהגים בהם איסור. כי כך הוא דין התלמוד

(פסחים ל"ה ע"א, וקי"ד ע"א), וכן פסק מרן בשולחן ערוך אורח חיים (סי' תנ"ג ס"א), אלא שהאשכנזים נהגו להחמיר כמו שכתב הרמ"א בהגהה שם. אך הרכ"פ טכורש טען, שזהו הנוסח משנים קדמוניות. אמר לו מוריננו ורבינו, אם הנוסח לא יתוקן, אינני חותם עליו. הרכ"פ טכורש נמלך בהגרא"י אונטרמן, שאז כבר היה הרב הראשי לישראל, והוא השיב לו, עשה כאשר אמר, כי הצדק איתו, וכן נעשה.

מרן הצטיין בפסיקותיו ההלכתיות, והיה תל שכל פיות פונים אליו. מכל קצוי תבל פנו אליו בשאלות הסבוכות ביותר, כגון להתיר עגונות, כמו באסון מגדלי התאומים, ובמלחמות שונות בארץ ובחו"ל, וכן באסון צוללת דקר, והוא לא נח ולא שקט עד שהוציא פסקי דינים בכחא דהתירא, אשריו ואשרי חלקו.

מרן לא מת, שכן העמיד תלמידים הרבה, ובמיוחד בניו הגאונים, הממשיכים את דרכו ומורשתו, תורתו ופסקיו, ומזכים את הרבים בחיבוריהם. ונתקיים במרן מקרא שכתוב (משלי י"א ל') פרי צדיק עץ חיים, וכן מקרא שכתוב (שם כ' ז') מתהלך בתומו צדיק אשרי בניו אחריו. וזכה לראות את בניו מכהנים פאר ברבנות, ובמיוחד בנו היקר הגאון רבי יצחק שליט"א, המכהן פאר כראשון לציון תחתיו. ונתקיים מקרא שכתוב (קהלת א' ה') זרח השמש ובא השמש, עד שלא שקעה שמשו של מרן הראשון לציון הגר"ע יוסף זצ"ל, זרחה שמשו של בנו הראשון לציון הגאון רבי יצחק שליט"א, אשר ספרו ילקוט יוסף על כל חלקיו הרבים, מפורסמים בכל קהילות ישראל, בארץ ובגולה. ומה זרעו בחיים, אף מרן בחיים.

ועיני לשמיא נטלית, כשם שבחיים חיותו עמד מרן בפרץ, דאג ללומדי התורה וכאב את כאבם בגזירות השונות שנגזרו עליהם, עד כדי בכיה כמפורסם, וצוואתו היתה לבטל את הגזירות, כן עתה יעמוד לעזרתנו בשיבה של מעלה, שירבו לומדי התורה באין מפריע, מתוך נחת ושלווה. כי גדולים צדיקים במיתתן יותר מבחייהן (חולין ז' ע"ב). מי יתן לנו חליפתו, מי יתן לנו תמורתו. אשריו ואשרי חלקו, ויזכה לעמוד לגורלו לקץ הימין. תנצב"ה וזיע"א.

המאיר

ירתד

סימן קצ"ח

הרב יפת טייירי שליט"א
ראש ישיבת נחלת יהודה

למקרא העדה ולמסע את המחנות

נאמר בתורה (במדבר י' ב') עשה לך שתי חצוצרות כסף וגו' והיו לך למקרא העדה ולמסע את המחנות. ופירש רש"י, אתה עושה ומשתמש בהם, ולא אחר, ע"כ. כל דור צריך לחצוצרות למקרא העדה ולמסע את המחנות, אבל לא כל החצוצרות שוות לכל דור. החצוצרות שנשתמש בהן משה, אינן ראויות לדורו של יהושע תלמידו. אף כי התרועה בדורו של יהושע, היא אותה תרועה שהיתה בדור הקודם, אבל החצוצרות צריכות להיות לפי הדור. מה שהעיר את העם בדורו של משה, לא יעיר את העם בדורו של יהושע. וכן כל דור ודור צריך חצוצרות לפי הדור.

רבינו עטרת ראשנו שר התורה הראשון לציון מרן הרב עובדיה יוסף זצוק"ל, מצא את החצוצרות של דורנו, וזכה להשתמש בהן למקרא העדה ולמסע את המחנות, ודבריו נתקבלו אפילו על לב הדור הצעיר. ומכאן נובעת ההערכה וההערצה שזכה לה מכל מקטנים ועד זקנים גם יחד.

מצות ההספד היא להזכיר את שבחו של מת, עיין יורה דעה סי' שד"מ ס"א. אולם יש עוד עניין בהספד. הגמרא במסכת סוטה י"ג ע"ב אומרת, היה משה מוטל בכנפי שכינה, ומלאכי השרת אומרים צדקת ה' עשה ומשפטיו עם ישראל (דברים ל"ג כ"א), והקב"ה אומר מי יקום לי עם מרעים, מי יתייצב לי עם פועלי און (תהלים צ"ד ט"ז), ע"כ. הקב"ה לא הספיד את משה, אלא הספיד את דורו של משה, שנשארו בלי מנהיג ודואג לדור. מי יקום לי עם מרעים, מי יתייצב לי עם פועלי און.

הספד כזה עלינו לשאת גם על מורינו ורבינו, גאון עוזנו ותפארתנו. מי יקום לי עם מרעים, מי יתייצב לי עם פועלי און. הלא זה רבינו, שעמד מלוא קומתו מול מרעים ופועלי און. היה לעם ישראל כאב ממש, ופעל רבות לקרב כל אדם לתורה ולתעודה. ובפרט דאג רבינו על הגדיים, ומסר נפשו על כל ילד וילד מילדי ישראל. רבים הם הסיפורים על פעולותיו בתחום זה, והרי לפניכם אחד מהם.

מחנך באחד הסמינרים לבנות בצפון הארץ, נסע עם קבוצה של תלמידות לשבות בדרום הארץ, ובמשך השבת מסר הרצאות. במוצאי שבת, בדרכם חזרה לצפון, ביקש המחנך מאחת הבנות הגרה במגדל העמק, שאביה ימתין לה בצומת התישבי ויקח אותה משם לביתה. הבת אמרה שכבר דיברה עם אביה על כך, והוא ימתין לה שם.

כאשר הגיעו לצומת התישבי, המתינו לאבי הבת, והנה מגיעה מכונית מפוארת, מתוכה יוצא אדם עם קוקו, והבת יוצאת לקראתו. המחנך לא האמין למראה עיניו. הבת הזו היתה אחת התלמידות הטובות ביותר בסמינר, ומי יודע מה קרה לה. שאל אותה המחנך, לאן את יוצאת. והבת ענתה, זהו אבי.

המחנך, שזו לו הפעם הראשונה שהוא רואה את אבי הבת, תמה בליבו, היתכן אבא כזה לתלמידה המצטיינת במצוות וביראת שמים. לגודל פליאתו, שכח המחנך את עייפותו, יצא מן הרכב ושאל את אבי הבת, כיצד זכית בבת כזאת.

אמר לו אביה, לפני כעשר שנים כשגרתי בדימונה שבדרום, הגיע לעירנו מאור ישראל הודו והדרו, בטיסה ישירה במסוק. אנשים רבים יצאו לקבל את פניו ולהתברך מפיו, וגם אני ניגשתי להתברך. בליבי פחדתי שמא הרב יבקש ממני לקבל על עצמי מצות תפילין, דבר שיקלקל את הקוקו שבראשי. והנה כשנשקתי את ידו של הרב, הרב שאלני האם יש לי ילדים. אמרתי לו, יש לי בת אחת, והרב ביקש ממני לשלוח את בתי לחינוך חרדי. הסכמתי מיד לבקשת הרב, וזו היא הבת אשר גדלה כדי להיות אם בישראל

מפורסמת מאד שקדנותו של עטרת ראשנו בעסק התורה, דלא פסק פומיה מגירסא. במו עיינינו ראינו עד היכן הגיעה שקדנותו. כאשר נכתב ספר תורה לשיבתנו הקדושה שדה חמד בראשון לציון, ביקשנו מגדולי ישראל שיכתבו אות בסוף ספר התורה, ובכללם רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל. נכנסו אל הקודש פנימה, ומצאנוהו יושב וכותב חידושי תורה, בעמל וביגיעה. מרן זצוק"ל לן בעמקה של הלכה כמלאך ה' צבאות, ולא הרגיש בקבוצת האנשים שנכנסה לחדרו. כאשר נותרו שתי דקות עד זמן תפילת המנחה, ניגש רבינו אל ספר התורה שכבר היה פתוח ומוכן, כתב אות אחת בספר התורה, חזר למקומו בזריזות, ישב לכתוב במשך דקה אחת, ואז הלך לתפילה. שמה ראינו מה הוא ערך של דקה, דבר שלא נראה כמותו. והדברים כפשוטם. ראינו במו עיינינו, איך חס רבינו על כל רגע.

מתכונותיו הידועות של רבינו זצוק"ל, אהבת האמת, בהירות וצלילות, ומפרק הרים בשפה ברורה ובנעימה. כשהוסמכתי לרבנות, נבחנתי אצל הרב מנצור בן שמעון זצוק"ל, ולאחר

מכן הכניסני לחדרו מרן זצוק"ל, שהיה אז הרב הראשי לישראל, וממנו קיבלתי את הכושר לרב שכונה.

באותו מעמד שאלתי את גאון עוזנו ותפארתנו, מה דעתו על ספרי תורה של התימנים. ומיד מנה רבנו כמה וכמה שינויים בחסרות ויתירות ובפרשיות, והזכיר את דעת החכם השלם, ראש רבני בבל, מהר"ע סומך זצוק"ל, שפסל ספרים אלה, ומה שכתב בזה בעל כף החיים. הרגשתי שרבנו נמצא בעיצומה של סוגיא זו, ואין דבר שנעלם מעינו. אחר זמן ראיתי מה שכתב בזה בספרו שו"ת יחוה דעת חלק ו' סימן נ"ו. וסיים, לכן יש להקל בנדון דידן, ורשאים להוציא ספרי תורה של התימנים לקרות בהם בציבור ובברכות התורה כנהוג, והנח להם לישראל, ע"כ. [ויש לשוב ולהזכיר, שספר תורה אשר נכתב לפי מסורת תימן, אסור לתקנו לפי מסורת ספרד, או להיפך. וכ"כ הגר"ח כסאר זצוק"ל בשו"ת החיים והשלום אורח חיים סימן ס"א, ושיש מי ששינו ולא הצליחו בזה].

קהילת "חגיגי הישיבות" בארה"ק
בנשיאות מרן הגר"ש קורח שליט"א רב ואב"ד ב"ב

גלה כבוד מישראל

יחד עם כל בית ישראל מבכים את מרה את
הסתלקותו לישיבה של מעלה של עטרת תפארת
ישראל, שר התורה, רועה נאמן לעדתו, נר ישראל,
עמוד הימיני, זכה ויזכה את הרבים לאלפים
ולרבבות, פאר הדור והדור,

הראשון לציון הגאון הגדול
רבי עובדיה יוסף זצוקלה"ה

וכל בית ישראל יבנו את
השריפה אשר שרף ה'

חמבכים מרה
רבנן ותלמידיהן

מכון
החיים והשלום
קרן משפחת
יצחק הלוי
ביהמ"ד
שלום ואחדות
ע"ש רבינו יצחק הלוי ובנו רבינו יצחק הלוי זצוק"ל

הלא תדעו כי שר וגדול נפל היום בישראל

יחד עם אחינו כל בית ישראל, בלב שבור קרוע ומורתת, אבלים סחופים ודווים,
שבורים ורצוצים עד דכדוכה של נפש, מבכים את מורדות את הסתלקותו לגנוי מרומים,
בעלותו בסערה השמימית לישיבה של מעלה, של גאון ישראל ותפארתו, פאר הדור
והדור, המאיר לארץ ולדור, עמוד הימיני, פטש החוק, סבא דמשפטים, מרא דכולא
תלמודא, שר התורה וההלכה, חד בדרא דכל רז לא אגיס ליה, המנורה השתורה, אביהם
של כל בני התורה בארץ ובעולם, מקים עולה של תורה ותשובה בכל אתר ואתר, דעבד
לאורייתא דלא תשתבח מישראל, שמוסר נפשו כל ימיו לחינוך ילדי ישראל, ולקירוב
לב אחים לאביו שבשמים, מופא מובה ד' הדרום, משיידי נוסת הגדולה, מדברנא
דאומתיה, חסידא קדישא ופרישא, משיב עטרה לישנה, עטרת ראשנו ותפארתנו

מרן הראשון לציון
רבינו עובדיה יוסף
זצוק"ל

מחבר הספרים יביע אומר, חזון עובדיה,
יחוה דעת, הליכות עולם ועוד ועוד

ראש ונשיא מוסדותינו, אשר עמוד לימיננו, יישר את ארחותינו,
ולאורו הלכנו למעלה מחמישים שנה

ועובדיה היה ירא את ה' מאד
מי יתן לנו חליפתו מי יתן לנו תמורתו

סימן קצ"ט

הרב אברהם שמן שליט"א אב"ד באשדוד ודיין ומו"צ ברחובות

יתומים היינו ואין אב

קטונתי מלהספיד את מרן שר התורה זצוק"ל, אך כבר לימדנו חז"ל כי מי שאינו מספיד כראוי וכו'. על כן אמרתי אאזור חיל ואכתוב דברי הספד כפי מידתי.

בשיר השירים רבה (פרשה ו') על פסוק (שיר השירים ו' ב') דודי ירד לגנו לערוגות הבושם לרעות בגנים וללקוט שושנים, אמר רבי יוסי ב"ר חנינא, הפסוק הזה לא ראשו סופו ולא סופו ראשו. לא היה צריך קרא למימר אלא דודי ירד לרעות בגנו, ואת אמר לרעות בגנים. אלא, דודי, זה הקב"ה. לגנו, זה העולם. לערוגות הבושם, אלו ישראל. לרעות בגנים, אלו בתי כנסיות ובתי מדרשות. וללקוט שושנים, לסלק את הצדיקים שבישראל, ע"כ.

עין במר בוכה, וכל לבב דוי, נצחו אראלים את המצוקים ונשבה ארון האלהים, בהעלות על לב זכרון מעלת רבינו שר התורה, רחומא דכולא, רבין חסידא, שייף עייל שייף נפיק, לא פסיק פומיה מאורייתא, ולא מחזיק טיבותא לנפשיה. ענותן כהלל, וגדולתו כגבריאל, ומשפירי קרתא דארעא דישראל. ידיו רב לו בכל חכמה ובכל תבונה, לא הניח זוית ופינה, אוצר כל כלי חמדה. איש האשכולות המידות והמעלות, פה מפיק מרגליות, אהוב ונחמד לשמים ולבריות. מרן הראשון לציון הגאון הגדול רבינו הרב עובדיה יוסף זצוק"ל.

דודי ירד לגנו לערוגות הבושם לרעות בגנים וללקוט שושנים. בפתע פתאום, כרעם וכברק ביום בהיר, בחודש מרחשון הא"י שתא, נלקח מאתנו מורה דרכנו, מחנכנו ומלמדנו בחיבוריו הגדולים, ובראשם חיבורו הגדול שו"ת יביע אומר, בכל חלקי ההלכה והש"ס. בתשובותיו הרבות, המחכימות והמקיפות, הלכה למעשה, בבקיות עצומה שאין לה שיעור, כל רז לא אניס ליה. ובשיעוריו הנפלאים, ובהוראותיו בכל דין ודין, כפי התורה המסורה לנו מדור דור.

הגמרא במסכת שבת (ק"ו ע"א) אומרת, אחד מבני חבורה שמת, תדאג כל החבורה כולה, ע"כ. קל וחומר כשנסתלק ראש החבורה כולה. מי יתן לנו חליפתו, מי יתן לנו תמורתו.

והנה מרן זצ"ל בחיבוריו ובשיעוריו הרבים, במשך שנות דור, וכן בהוראותיו הלכה למעשה, לימד את כל עם ישראל יסודות התורה והאמונה, בהאחיבו את התורה על כל העם. אותה התורה שנמסרה למשה רבינו בסיני, ונמסרה לנו על ידי חכמי התורה. וכפי ששינינו בתחילת מסכת אבות, משה קיבל תורה מסיני, ומסרה ליהושע, ויהושע לזקנים וכו'.

זכה דורנו העני בדעת, בדמות מופלאה כמו רבינו זצ"ל, דמות אשר שייכת לדורות עברו, אשר ידע לנווט את הספינה שבאה והביאה אתה יהודים מכל קצוות תבל, אשר אינשי דלא מעלי איימו לטבעה בגלי הכפירה וההינתקות ממורשת אבות. במאמץ רב. כתת רגליו לכל מקום, כדי לחזק את רוחם ונפשם, בשיעוריו הנפלאים שנמסרו במתק שפתים ובהתמדה, בכל מקום שהיתה אפשרות לכך, בארץ ישראל ובתפוצות, ומסר את עצמו לכהן כדיין וכמורה צדק ומגדל אור לכל העם.

במסכת סנהדרין (ס"ח ע"א) איתא, כי לאחר פטירת רבי אליעזר, היה רבי עקיבא מכה בבשרו עד שדמו שותת לארץ. פתח עליו בשורה ואמר, אבי אבי רכב ישראל ופרשיו. הרבה מעות יש לי, ואין לי שלחני להרצות. ופירש רש"י, הרבה שאלות יש לי לשאול, ואין למי לשאול, ע"כ.

אף אנו נאמר, מי הוא אשר יראנו את דרך התורה, מי יפשוט את ספקותינו, מי הוא אשר יכריע בשאלות המתחדשות בבתי הדין ובכל אורח חיינו. אותנו עזב בפתע פתאום, ונשארנו כצאן ללא רועה.

אך נחמתנו בזאת, כי השאיר אחריו ברכה, המה חיבוריו הרבים, בהיקף עצום ובבקיאות רבה, בכל מקצועות התורה וההלכה, הכלולים מחיבוריהם של כל הראשונים והאחרונים, ואף של אחרוני דורנו, וממה שקיבל מרבותיו מעתיקי השמועה, ובראשם הגאון הגדול הרב עזרא עטיה זצ"ל, ראש ישיבת פורת יוסף, אשר סמך את ידיו עליו וחזקו לפסוק הלכה.

על מרן זצ"ל ניתן לדרוש מה שדרשו חז"ל במסכת סנהדרין (צ"ג ע"ב) על הפסוק שנאמר בדוד המלך, ויאמר הנה ראיתי בן לישי בית הלחמי, יודע נגן וגבור חיל ואיש מלחמה ונבון דבר ואיש תואר וה' עמו (שמואל א' י"ח). יודע נגן, שיודע לישאל. גבור, שיודע להשיב. איש מלחמה, שיודע לישא וליתן במלחמתה של תורה. ונבון דבר, שמבין דבר מתוך דבר. איש תואר, שמראה פנים בהלכה. וה' עמו, שהלכה כמותו בכל מקום, ע"כ.

על מרן זצ"ל התקיימה הנהגה זו של ויגבה ליבו בדרכי ה' (דברי הימים ב' י"ז ו'), כאשר לא חת ולא זע מפסיקת ההלכה הצרופה, גם בעמדו מול תלמידי חכמים עצומים. וזכה למה שאמרו חז"ל על דוד המלך ע"ה, וה' עמו, שההלכה כמותו בכל מקום.

המאיר

יתד

בתפקידיו הרבים שכיהן בהם, בדיינות וברבנות ובמיוחד כראשון לציון, זיכה מרן זצ"ל את עם ישראל להעמיד הדת על תילה. ולא זע ולא נע גם מפני אלה אשר בהפקירא ניהא להו, וגם לא מפני המתחכמים למיניהם. והעמיד תלמידים רבים, המכהנים פאר כדיינים וכפוסקי הלכה בכל העולם היהודי, בעודדו אותם לקחת עליהם אחריות, לאחר שמילאו כריסם בש"ס ובפוסקים, ובראשם דברי מרן בבית יוסף ובשלחן ערוך.

בהנהגתו את הדור, הטיף נטפי נוחם, ונתן עידוד לכל דורש ומבקש עצה וברכה, מתוך ליבו הרחום. על אף טרדותיו הרבות בהנהגת העם, ואף שכל עתותיו היו קודש ללימוד התורה, מצא רבינו הגדול זמן לתמוך בכל בר בי רב אשר אישר חיליה לחבר חיבור במקצועות התורה, עודדו ובירכו ואף כתב לו ברכה והסכמה לאחר שעיין בדבריו. ואף שפעמים רבות אותו מחבר לא הסכים עם דברי רבינו בחיבוריו ואף העיר עליהם הערות כדרכה של תורה, עם כל זאת לא הקפיד. ודרכו היתה לומר מה שאמרו חז"ל, שהתורה כפטיש יפוצץ סלע (עיין סנהדרין ל"ד ע"א), ואין מלכות נוגעת בחבירתה אפילו כמלא נימא (ברכות מ"ח ע"ב), וקנאת סופרים תרבה חכמה (בבא בתרא כ"א ע"א).

התמדתו המופלאה שזכיתי לראותה במו עיני ולא מפני השמועה, וענוותנותו הרבה, לאות ולמופת המה לכל בני עלייה. זכה לקנות את התורה בארבעים ושמונה קניינה, כדברי התנא בפרק קניין תורה (אבות פ"ו אות ה'), ומתוך כך זכה להורות הלכות ברבים.

אודה לבורא עולם שזיכני להיות בקרבתו של מרן זצ"ל, וללמוד מקצת מדרכיו בהנהגה עם הציבור ועם היחיד, ובדרך הפסיקה ההלכתית, וזכיתי לעידודו הרב ולברכותיו. דמותו של מרן זצ"ל שזכיתי להכירו ולהסתופף זמן מה בצילו בירושלים עיר הקודש, חקוקה בי עד כדי שכל תנועה ותנועה שעשה היו לי לסמל ולדוגמא, כפי שהיו לכל בר בי רב ולכל בר דעת קטון כגדול.

זכה דורנו, דור עני בדעת, שמרן זצ"ל היה פוסק ומכריע לשואלים מכל קצוות תבל, בכל ענייניהם ושאלותיהם, בעניינים חדשים וישנים כאחד, ובכל העניינים שעמדו על הפרק. ומרן זצ"ל לא חת ולא זע לפסוק בעניינים אלה, כדרכה של תורה, ולחדש בכל כוחו וגדולתו. וראיתי רבים מפוסקי ההלכה שלא יכלו לעמוד על סוף דעתו.

זכינו ומרן זצ"ל העמיד לנו דור של תלמידי חכמים ומורי הוראה, בכל אתר ואתר, אשר בעידודו הבלתי פוסק הורו הלכה בכל מקום שנצרך, ובכל רחבי העולם היהודי. ובזכות מעשיו הגדולים, זכה להפיץ תורה, לאחר שעשה חיילים בה, ולהרבות תורה בעם ישראל.

זכה מרן זצ"ל שהעמיד בנים וחתנים רבנן. בנו הראשון לציון הגאון הגדול רבי יצחק יוסף שליט"א, בנו חבר מועצת הרבנות הראשית ורבה של חולון הגאון הגדול רבי אברהם יוסף שליט"א, בנו חבר מועצת חכמי התורה הגאון הגדול רבי דוד יוסף שליט"א, ובנו ראש בד"ץ בית יוסף הגאון רבי משה יוסף שליט"א. וחתניו הגאונים הגדולים, חבר בית הדין הרבני הגדול לשעבר רבי עזרא בר שלום שליט"א, רב חבל מודיעין רבי אהרן בוטבול שליט"א, אב"ד בירושלים רבי מרדכי טולידנו שליט"א, ורבה של מודיעין מכבים רעות הרב יעקב צ'קוטאי שליט"א. הממשיכים את דרכו ומכתתים רגליהם להפיץ את תורתו וללמד לעם ישראל את הדרך אשר ילכו בה, בכל קצוות תבל.

חז"ל אמרו (מגילה ט"ו ע"א) צדיק אבד, לדורו אבד. משל לאדם שאבדה לו מרגלית. כל מקום שהיא, מרגלית שמה, לא אבדה אלא לבעליה, ע"כ. חבל על דאבדין ולא משתכחין.

יהי רצון מלפני המקום ב"ה, שמרן זצ"ל יהי מליץ יושר עלינו ועל כל עם ישראל, וזכותו תעמוד לנו ולזרענו להגדיל תורה ולהאדירה, ונזכה לגאולה שלימה, במהרה בימינו, אכ"ר.

מוסדות "אשר לשלמה"

ע"ש מו"ר הגאון הרב שלמה יגאלי זצוק"ל

סלל אבירים 'חור מציין' ישיבה ומדרשה לצעירים. סלל עובד לנעלי בחים. רשות 'שימור' תורה. מפעל הסד לנזקקים

אני אני ונני ישראל ופרשיו

אבלים ודווים שבורים ורצוצים עד דיכונת של נפש יחד עם רבנו ותלמידיו, רבבות אלפי ישראל בכל רחבי תבל בהלקח מאיתנו ארון ברית ה' עמוד האש ההולך לפני הסתה עמודא דצלחתון ד'ישראל, אביר הרושים, גאון ישראל ועוזו, מרא דבולא חלמודא בקי בכל מכמיו החורה וכל רז לא איש ליה אשר נשא על לוח ליו הטהור את מכאובי הדור מקים עולה של חורה בהרבעת חורה במסירות נפש והאיר לאלפים ולרבבות באור תורתו ויראתו אשר החזיר עטרת 'יהדות' ספרד ליושנה, העמיד תלמידים הרבה ורבים השיב מעון אביהם של ישראל מרא דארעא ישראל

מרן מופת הדור פאר הדור והדרו

עובדיה יוסף רבי

זצוק"ל

ב"ר יעקב זצ"ל

נפלה עטרת ראשנו
אוי מה היה לנו

ההנהלה רבנן ותלמידהון

מערכת הלכה ומסורה

מפעל ארחות הלכה

לאור משנת רבינו מאור העולה כמחזיקי דוד משרקי (מודח) זיע"א

כבה אור העולם

גדול כים שבדינו, מי ירפא לנו

אבלים וכוואבים אנו מרת, ככל בית ישראל על
חסתלקתו לשמי רום, של ואי גברא רבא, מרא
דכל חתורה כולה, עמוד וחלכת, כל רז לא אנשים
ליה, תרים קין חתורה, ביצר חומות חרת, חתמפר
למען כלל ישראל כל ימיו בכל נפשו ומאורו,
רשכבחיז מריד

הראשון לציון הגאון האדיר

רבי עובדיה יוסף זצוקללה"ה

תוא חלק למנוחות ואותנו חשאייר לאנחות,
יחיד שימליץ טוב בעדינו, לחגיל תורה ולתאוריה,
ונזכה במתירה לראותו בתודת חמתים, וביאת משיח
צדקנו בכאכיר
ותנחומינו למשפחה הנכבדה יחיד שמן השמים
תנחמו ולא תפספו לדאבה עוד

סימן ר'

הרב אברהם אריה שליט"א רב בית המדרש תורה והוראה בני ברק

שר התורה ושר צבא ה'

עוד לא נשלמה מאתנו עלי אדמות שנת פרידתו של הגאון האדיר רבינו עובדיה יוסף צוק"ל, שר התורה במלוא מובן המילה, ועדיין מקנן בלבנו חסרונו הגדול.

אכן, עם כל גדולתו בכל מכמני התורה באין דומה לו, נראה לענ"ד אני הצעיר, שהמיוחד בו הוא זה שהיה "שר התורה", שהוא כינוי למלאך, ו"שר צבא ה'", שהוא כינוי לעם ישראל, וכפירוש רש"י ביהושע (ה' א') עיי"ש.

והנה דרשו חז"ל במועד קטן דף י"ז ע"א על הפסוק (מלאכי ב' ז') כי שפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיהו "כי מלאך צבאות הוא", אם דומה הרב למלאך ה', יבקשו תורה מפיו. ואם לאו, אל יבקשו תורה מפיו, ע"כ.

מאמר זה הוא ההולם במיוחד את רבינו המנוח, שכן עוד בעודו בטל ילדותו, התנהג כמלאך ה', שלא התייחס לגשמיות, וכל מאווייו היו אך ורק תורה. וזו היתה אכילתו ושתייתו העיקרית, וכדרשת חז"ל בחגיגה דף י"ד ע"א על הפסוק (משלי ט' ה') "לכו לחמו בלחמי ושתו ביין מסכתי". וכן מה שדרשו על הפסוק (ישעיה נ"ה א') "הוי כל צמא לכו למים", עיי"ש ובפירוש רש"י.

והנה אין להתעלם מלשון הגמרא המלא (בחגיגה שם) המביע והמקיף את גדולתו של רבינו ז"ל. וז"ל, "כי הנה האדון ה' צבאות מסיר מירושלים ומיהודה משען ומשענה, כל משען לחם וכל משען מים, גבור ואיש מלחמה, שופט ונביא וקוסם וזקן, שר חמשים ונשוא פנים ויועץ וחכם חרשים ונבון לחש" (ישעיה ג' א'-ג'). משען, אלו בעלי מקרא. משענה, אלו בעלי משנה וכו'. כל משען לחם, אלו בעלי תלמוד, שנאמר "לכו לחמו בלחמי, ושתו ביין מסכתי". וכל משען מים, אלו בעלי אגדה, שמושכין לבו של אדם כמים באגדה. גבור, זה בעל שמועות. ואיש מלחמה, זה שיודע לישא וליתן במלחמתה של תורה. שופט, זה דיין שדן דין אמת לאמיתו וכו'. זקן, זה שראוי לשיבה. שר חמשים, אל תקרי שר חמשים אלא שר חומשין, זה שיודע לישא וליתן בחמשה חומשי תורה וכו'. ונשוא פנים, זה שנושאין פנים לדורו בעבורו וכו'. יועץ, שיודע לעבר שנים ולקבוע חדשים. וחכם, זה תלמיד המחכים את

רבותיו. חרשים, בשעה שפותח בדברי תורה הכל נעשין כחרשין. ונבון, זה המבין דבר מתוך דבר. לחש, זה שראוי למסור לו דברי תורה שניתנה בלחש וכו', ע"כ.

הנה כל לשון הגמרא הזה, אך למותר לבאר, וגלוי הוא לכל קורא ומבין, שכל פרט ופרט שנדרש על הפסוקים הללו, מביע את מהותו גדולתו ותשוקתו של רבינו.

האמנם הגמרא העלתה את הפסוקים הללו שאמרם ישעיה הנביא בתור קללה לעם ישראל, וכאמרו בתחילתם "כי הנה האדון ה' צבאות מסיר מירושלים ומיהודה משען" וכו'. אך דורנו זכה לשר וגדול בישראל, וכדאיתא ביומא דף ל"ח ע"ב, אמר ר' חייא בר אבא אמר ר' יוחנן, ראה הקדוש ברוך הוא שצדיקים מועטין, עמד ושתלן בכל דור ודור וכו', ע"כ. וזו היא הברכה שזכה בה דורנו זה, שהיה אפל מאוד מהרוח הזדונית שנשבה בו, של אלה שהתרחקו ברצונם ושלא ברצונם.

אך לא אלמן ישראל. עם כל הפגיעה הגדולה שנפגעה עדת ישראל בכלל ובני עדות המזרח בפרט, קם לה לכנסת ישראל גואל, כרבינו המנוח זצוק"ל, ששתלו הקב"ה בדורנו, והחזיר עטרה לישנה. ואם רואים היום כתות כתות של חובשי בית המדרש ולומדי תורה והלכה, זו זכותו של רבינו ז"ל.

ויש לציין שהרבצת התורה במובן הרחב שקיים בדורנו, נזקפת לזכותו של רבינו ז"ל. וזכורני לפני כארבעים וחמש שנה, עת נבחר לרבה הראשי של תל אביב, למרות סדר יומו העמוס בתפקידים שנשא על שכמו, אחרי הצהרים משעה חמש עד שער עשר בלילה, היה מכתת רגליו מבית מדרש לבית מדרש, להפיץ בעם תורה והלכה. ולא רק בעירו, אלא בכל רחבי הארץ, עד שהקיף זאת בכל שערי ההלכה ובתי המדרש. הקדיש מזמנו היקר למען כלל ישראל, ואין דומה לו בכך. ובפרט בנושא לימוד ההלכה, היה מוכיח בשער בת רבים, את חשיבות ליבון ההלכה בטור ובשולחן ערוך ונושאי כליו. ואם רואים היום שנושא זה נפוץ בשערי הכוללים ובתי המדרש, אין ספק שכל זה נזקף לזכותו.

ובאמת, כל גדולת תפארת עוזו עלתה לו מתוך עמלה של תורה, במצבים לא קלים, ותוך נסיונות שעמדו לו לרועץ בצעירותו. וכפי שהאריכו חז"ל בסנהדרין דף צ"ט ע"ב בעניין זה של עמל בתורה, על הפסוק (משלי ט"ז כ"ז) נפש עמל עמלה לו. ופירש רש"י שם, "מפני שעמל בתורה, תורה עומלת לו".

ושם בהמשך הגמרא כינו למי שעמל בתורה, דרופתקא דאורייתא. וכתב רש"י בפירוש שני וז"ל, דרופתקא, כיס ארוך שמשימין בו מעות. כל הגופין נרתקין הם לקבל ולהכניס דברים.

אשריו למי שזכה ונעשה נרתיק לתורה, עכ"ל.

וכבר הפטיר לפני בהערכה גדולה על רבינו ז"ל, מו"ר ראש ישיבת באר יעקב הגה"ח רבי משה שמואל שפירא זצ"ל, באמרו "אין חולק על עמל התורה שיש בו". גם אאמו"ר זצוק"ל היה מביע מדי פעם את התפעמותו מגדולתו של רבינו המנוח. וכשהיה כנס התעוררות בעירנו פתח תקוה (אלול תשמ"ט) בהשתתפותו של רבינו ז"ל, התאמץ אאמו"ר עם כל חלשותו לקבל את פניו (ראה תמונה), והכל לכבוד התורה.

ואכן עד יומו האחרון של רבינו ז"ל, היה שרוי בדאגה גדולה להמשך שלשלת התורה, ובכאב גדול היה שומע על הגזירות העומדות על עולם התורה בכלל, והיה בוכה ומזיל דמעות כמים על בני עדות המזרח, אשר טופחו במאמצים גדולים בהיכלי התורה, עד שנהיו לשם, שחם ושלושם לא ניגע לריק ולא נלד לבהלה.

יהי רצון מלפני המקום ב"ה, שיעמדו לו זכויות אלו. וכשם שבחייו עלי אדמות היה לפה בתפילה על כלל ישראל, כך עתה יעמוד לפני כסא הכבוד, ויהא מליץ יושר בעד ישראל בכלל, ובעד לומדי התורה בפרט, אכ"ר.

בני אורלה קעי
איחוד בני האורלה

כבה אורו של עולם

אוי לה לספינה שאבד קברניטה

יחד עם כל תופסי התורה בארץ ובגולה כואבים ודוויים אנו את הסתלקותו לגנוי מרומים של האי סבא צדיקא וחסידיא חד בדרא מנאנוי וקדושי קמאי דקמאי מדברנא דאומתיה אשר תדיר לא פסיק פומיה מנידיסיה וכל רז לא אנים ליה פוסק הדור שר התורה עמוד ההוראה והידאה מרנא ורבנא

רבי עובדיה יוסף

זצוק"ל

אביהם רבן ומאורן של כל בני הגולה

וכל בית ישראל יבכו את השריפה אשר שרף ה'

חנהלת האיתור רבני בני תורה רבנן ותלמידיהן

בד"ץ יורה דעה בראשונות מורינו הגאון רבי שלמה מחפוד שליט"א

הוסר הנזר והורם העמרה

יחד עם כל בית ישראל כואבים אנו עד מאוד את הסתלקותו לשיבה של מעלה של מורינו ורבינו עטרת ראשינו, שר התורה, אביר הרועים, נר ישראל, עמוד הימיני, פטיש החזק, רבן של כל ישראל, פאר הדור והדרו, חד בדרא

מו"ר הראשון לציון הגאון הגדול

רבי עובדיה יוסף

זצוקלה"ה

מי יתן לנו חליפתו מי יתן לנו תמורתו

חמככים מרה
מורינו תגאביר שליט"א
חברי חבדין מערכת חבשוות

המאיר

ירתד

סימן ר"א

הרב יחיאל ברוך אלנדאף שליט"א
רב ביהמ"ד מגן אברהם מערב בני ברק ת"ו

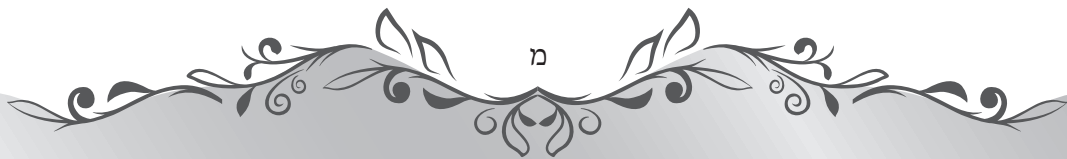
עוד יוסף חי

מילי דהספידא על מרן הגאון רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל
הראשון לציון ונשיא מועצת חכמי התורה

זכה מרן רבינו עובדיה יוסף זיע"א למה שלא זכו לו הרבה גדולי תורה בדור האחרון. אין ספק שנשמה גדולה כזו יורדת לעולם אחת לכמה דורות. כאשר מנסים אנו זעירי דמן חבריא, להתבונן אחר שולי גלימתו של ענק דורות זה, עומדים אנו נפעמים, כיצד יתכן כזה ידע גאוני בכל מכמני התורה, כזה עמל תורה שאי אפשר להבינו, כזה לב גדול רחום וחנון, שירד אל נפש כל אחד ואחד. זכה דורנו לפלא הדור, ולוואי שנלמד להפנים ולו במעט ממעשיו הגדולים זיע"א.

רציתי לספר קצת מחיי מרן. לפני למעלה מארבעים שנה, כאשר נתמנה לרבה הראשי של תל אביב יפו, מיד בתחילת כהונתו הגיע בביקור פתע למשחת העופות בשוק הכרמל, שהיתה תחת פיקוח הרבנות תל אביב, והחל בבדיקת סכיניהם של כל השוחטים, באמצע עבודתם. עשרות השוחטים נעמדו בתור, מרוגשים ומתוחים, והרב זצ"ל עבר סכין אחר סכין, בדק והנהן בראשו. כאשר היה צריך, העיר לשוחט על סכינו.

כשהגיעה לידו סכינו של מו"ר אבי הגה"צ רבי סעדיא זצ"ל ובדקה, הרים את עיניו ושאל למי הסכין הזו. ראשי ועד השוחטים לא הבינו מה קרה, ואז אמר מרן זצ"ל, בדקתי בחיי סכיני שחיטה רבות, ומעולם לא נתקלתי בסכין כה מהודרת וחלקה. הסבירו למרן כי בעל הסכין הוא שו"ב ידוע וירא שמים, המפורסם בלימוד העמדת סכין. [הגה"צ רבי סעדיא בנו של מוהר"ר רבי אברהם אלנדאף זצוק"ל בעל "ענף חיים" וראש קהילת יהודי תימן בירושלים, היה ירא ה' בכל מאודו. זכה ללמוד שחיטה והעמדת סכין אצל מארי יחיא נחום זצוק"ל. והרב סעדיא לימד העמדת סכין השחיטה את גדולי השוחטים והעומדים בראשי מערכות הכשרות כיום בארץ הקודש]. ואז אמר מרן למו"ר אבי זצ"ל, תדאג שגם לתלמידך יהיו סכינים מהודרות כשלך.

באותה תקופה, שהייתי מגדירה תור הזהב של תל אביב דאז, בה זכתה העיר להנהגתו של מרן זיע"א, היה מרן עובר בשכונותיה של העיר ומוסר שיעורי תורה. אחד המקומות בו היתה למרן קביעות למסור שיעורים, היה בית הכנסת לעולי מצרים בשכונת כרם התימנים בתל אביב [כנראה היה למרן קשר של חיבה לעולי מצרים, שהרי בצעירותו היה רבה של מצרים]. השיעורים בבית כנסת זה, נמסרו לציבור מצומצם. כנער צעיר, היתה לי הזכות להשתתף יחד עם מו"ר אבי זצ"ל בשיעורים אלה. כל אחד ואחד מהנוכחים הרגיש כבן יחיד וכחברותא של מרן זיע"א. כל אחד ואחד, צעיר או מבוגר, הרגיש כאילו מרן מדבר רק אליו, לפי רמתו המיוחדת, באיזו מתיקות, פלאי פלאות [ידוע לי שהיו מספרים כזאת על מרן בעל "בן איש חי" זע"א].

מו"ר אבי זצ"ל סיפר בשם מרן זיע"א, שביקשו ממנו לעבור ולמסור שיעור במקום אחר גדול יותר, ובו יהיו משתתפים רבים יותר. מרן זיע"א סירב לוותר על השיעור, באמרו, שיעור תורה לא סוגרים, ולא משנה מספר המשתתפים.

לאחר תקופה קצרה, כשנתמנה מרן ל"ראשון לציון" ועבר לגור בירושלים, לא נח ולא שקט עד שדאג כי תלמיד חכם גדול ועצום ימלא את מקומו. היה זה הגאון הגדול הרב שלום יצחק מזרחי זצ"ל. [הרש"י מזרחי זצ"ל היה בזמנו דיין בבית הדין הרבני בתל אביב, ולאחר מכן שימש כדיין בבית הדין הגדול בירושלים. מחבר שו"ת "דברי שלום" על ארבעת חלקי שולחן ערוך, כעשרה חלקים].

עשרות שנים עברו מאז התמנה מרן לרב הראשי לישראל ולאחר מכן נשיא מועצת חכמי התורה, ואז כשהודיעו לו על פטירת מו"ר אבי הגה"צ רבי סעדיא זצ"ל, הביע את רצונו להשתתף בעצרת אזכרה במלאות שלוששים יום לפטירתו, שנערכה בירושלים. למותר לציין שהמודעות ברחובות ירושלים על העצרת בהשתתפות מרן, הביאו מאות איש להשתתף בה.

כאשר הגיע מרן לעצרת, רצינו לכבדו לדבר מיד, כי ידענו כמה זמנו יקר. אך מרן אמר, אני רוצה לשמוע את אחד המספידים, כדי שאוכל לדבר היטב בשבחו של הנפטר. אנו בני המשפחה הוצאנו חוברת זכרון למו"ר אבי זצ"ל, ובה תולדות חייו בקצרה, בה הוזכר פעלו הרב, וכן אביו מוה"ר אברהם אלנדאף זצוק"ל וחמיו מוה"ר שלום יצחק הלוי זצוק"ל, ומרן ישב וקרא את חוברת הזכרון מתחילתה ועד סופה. לאחר מכן קם להספידו בכבוד הראוי לו, בבחינת "זכרתי לך חסד נעורייך", והבעת ערך רב לתורה ולומדיה.

חביבותו של מרן זיע"א לתורה ולחכמי התורה, לא ידעה גבולות. אין כמעט ספר תורני בהלכה ובאגדה ובכל תחום תורני, שמרן לא הכיר אותו, ובעת הצורך ידע לצטט ממנו בכל עניין. בקיאותו הרבה לא פסחה על כל ספרי חכמי תימן בדורות האחרונים.

המעייין בספרו של מרן "חזון עובדיה - ט"ו בשבט", יראה שאלה מעניינת שנשאל מרן בנושא מנהג אכילת פירות ארץ ישראל בט"ו בשבט, כשחל ט"ו בשבט בשבת והקדימו להביא את הפירות מיד לאחר הקידוש לפני הסעודה, האם טעונים ברכה אחרונה לפני הסעודה, או שמא ברכת המזון שלאחר הסעודה פוטרתן. [שאלה זו היתה לגבי ט"ו בשבט, אולם יהודי תימן נוהגים כך בכל סעודות שבת ומועד, ובכל סעודות מצוה, לפתוח במיני פירות וקליות, מה שנראה געלה, ורק לאחר מכן נוטלים ידיהם לסעודה].

מרן ענה כי ה' הטובה עליו, וכדרכו בקודש ציטט ראשונים ואחרונים שדנו בענין, בהרחבה אדירה ונפלאה. ומסקנתו, שלמנהגם אין לאכול פירות בין הקידוש לסעודה. אבל אם אכלו אז פירות, לא יברכו ברכה אחרונה, ויסמכו על ברכת המזון. ובבקיאות עצומה הביא את דברי חכמי תימן שפסקו שאין לברך ברכה אחרונה, החל מרבותינו בעל שתילי זיתים ומהרי"ץ זת"ל, וכן הגאון מהר"ש חבשוש בספרו "שושנת המלך", וכן מו"ר זקני מוהר"ר אברהם אלנדאף זצוק"ל בספרו "ענף חיים" (סדר סעודת ליל שבת), וכן מו"ר זקני מוהר"ר שלום יצחק הלוי זצוק"ל בשו"ת "דברי חכמים" (חלק או"ח סימן נ"ו) שלאחר נימוקים הלכתיים בענין, כתב שכך היתה דעת גדולי חכמי תימן האחרונים, וכן הגאון רבי חיים כסאר בספרו "שם טוב" (הלכות ברכות פ"ד הל' י"א) וכן הרה"ג מהר"י צובירי בספרו "ויצבור יוסף בר" (ח"ב עמוד ו'), וכן אוצרות תימן (קונטרס מתנות כהונה עמוד ק"צ). כל הציטוטים המדויקים, מופיעים בספרו "חזון עובדיה" (שם עמודים ז' ח', עיי"ש). בקיאותו העצומה בספרי חכמי תימן והערכתו הרבה לדבריהם, מדהימה. איך ידע לפרטי פרטים, את כל דברי חכמי תימן בעניין.

זוהי רק דוגמא אחת מיני רבות, לידע העצום של מרן, אשר כל רז לא אניס ליה, כולל בקיאות בספריהם של חכמי כל העדות, כולל עדת תימן המפוארה. יהי רצון שדרכו בקודש לבירור כל הלכה ומקורותיה, תהיה נר לרגלינו, ונזכה להמשיך להגות ולעיין בהיקף רב, בפסקי ההלכה ומקורותיהם, כפי שהנחיל לנו מרן.

יהי זכרו ברוך, ויהא מגן ומליץ יושר בעדנו ובעד כל עמו ישראל, אכ"ר.

סימן ר"ב

הרב משה קלזאן שליט"א
רב שכונת קטמון בירושלים ומחבר ספר שפת השולחן

גזע ישישים עלה מבבל

איתא בגמרא מועד קטן (כ"ה ע"ב) כי כשנסתלקו רבה בר הונא ורב המנונא והעלו אותם לארץ ישראל, פתח עליה ההוא ינוקא, גזע ישישים עלה מבבל, ועמו ספר מלחמות. קאת וקפוד הוכפלו, לראות בשוד ושבר הבא משנער. קצף על עולמו וחמס ממנו נפשות, ושמח בהם ככלה חדשה. רוכב ערבות שש ושמח בבוא אליו נפש נקי וצדיק.

עוד איתא התם, כי נח נפשיה דרבינא, פתח עליה ההוא ספדנא, תמרים הניעו ראש, על צדיק כתמר. נשים לילות כימים, על משים לילות כימים, ע"כ.

קטונתי, לא רק מלהספיד, אלא אפילו מלכתוב דברי הערכה, על מוריני ורביני הגדול בענקים רבי עובדיה יוסף, זכרו לחיי העולם הבא. אבל אכתוב איך נראה הוא בעיני, ומה יכולתי אני הקטן, ללמוד מדמותו הנפלאה.

כילד, התענגתי לשמוע את פינת ההלכה, ששודרה בכל ערב שבת, בקולו המיוחד ובהיגויי הבבלי, ונגעה תמיד למשהו אקטואלי, עם פסק הלכה ברור ובהיר.

באותה תקופה הוא כיהן כרב הראשי לישראל, וידוע שבחוגים החרדיים היו שהסתייגו מפסקיו ומדרכו ההלכתית. כמה יפה לראות איך במשך כמה עשרות שנים השתנה הדבר לבלי היכר, וכיום דרכו ההלכתית וצורת הלימוד לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא, נפוצה גם בקרב בני הישיבות ואברכי הכוללים, וכולם נושאים את שמו בגאון ומצטטים מפסקיו, כראוי למי שזכה להיות פוסק הדור ומדברנא דאומתיה.

איתא בגמרא מסכת סוטה (מ' ע"א) רבי אבהו ורבי חייא בר אבא איקלעו לההוא אתרא. רבי אבהו דרש באגדתא, רבי חייא בר אבא דרש בשמעתא. שבקוה כולי עלמא לרבי חייא בר אבא, ואזול לגביה דרבי אבהו. חלש דעתיה. אמר לו, אמשול לך משל, למה הדבר דומה, לשני בני אדם, אחד מוכר אבנים טובות ואחד מוכר מיני סידקית, על מי קופצין, לא על זה שמוכר מיני סידקית, ע"כ. ובמסכת סנהדרין (ל"ח ע"ב) אמר רבי יוחנן, כי הוה דריש רבי מאיר בפירקיה, הוה דריש תילתא שמעתא, תילתא אגדתא, תילתא מתלי, ע"כ.

זו אכן היתה דרכו של רבינו, לתבל את הסוגיות העמוקות במשל נאה, או בסיפור על גדולי עולם, שהיה בקי בהם בצורה מעוררת השתאות, כל אחד מגדולי ישראל, אישיותו והתקופה בה פעל. והציבור היו שותים בצמא את דברי תורתו המתוקים, ומרעיפים עליו אהבה עד בלי די.

ונהירנא שלפני כמה שנים התקיים בבנייני האומה בירושלים, מעמד חלוקת מילגות לכותבי חידושי תורה, שנקרא "כתבו לכם", והיו שם כששת אלפים בני תורה, כן ירבו. וכשהוא נכנס לאולם, קמו כולם על רגליהם ושרו באהבה גדולה למנהיג עולם התורה הדגול. האוירה היתה מחשמלת, וכל מי שהיה נוכח ראה עד כמה העם מחזיר לו אהבה על דאגתו הגדולה לתלמידי החכמים, בחורי הישיבות והציבור בכלל.

התמדתו העצומה בתורה, היתה לשם דבר. נוכחתי בעצמי בכך, כאשר נכנסתי אליו לפני כעשרים וחמש שנה, לבקש ממנו הסכמה על סדרת הספרים שפת השולחן שחיברתי בס"ד. כאשר הרציתי לפניו על הספר וחשיבותו, פנה אלי בתחינה: "כבודו יודע כמה אני עסוק בכתיבת הספרים שלי, אין לי זמן לכתוב הסכמות. אולי אין צורך בהסכמתי?" כמוכן שהפצרתי בו שבכל זאת יאות להקדיש לי דקות ספורות, והוא נענה בשמחה. וגם זכיתי לקבל ממנו סמיכה להוראה.

פסקיו נפוצו בעולם בעיקר באמצעות בנו הראשון לציון רבי יצחק יוסף שליט"א. אך רבני ישראל והלומדים, יודעים להעריך את למדנותו והיקף הידיעות העצום שהיה לו, מתוך עיון ישיר בספרו המפורסם שו"ת יביע אומר, בו גלייה לדרעיה ונפל נהורא. כמה מתיקות יש בלשונו הטהורה, ואיזו בהירות, החל מהמקורות בגמרא, ראשונים ואחרונים, עד לפסק ברור ובהיר, הבנוי לתלפיות ועשוי ללא חת ומורא.

את רבים ממורי ההוראה בישראל, הדריך בנתיבותיו לכתוב את חידושי תורתם. ומתוך תשובותיו למדו כיצד לערוך תשובה בהלכה, עם מסקנה ברורה, ולא בדרך של בירור שאינו מוביל בסופו להכרעת ההלכה.

השתתפתי פעם אתו בכנס מתן תעודות הוראה לאברכי כוללים. בדבריו, שיבח מאד את מי שיגע בתורה ומצא כדי מדתו להורות הלכה למעשה, וראה לנכון להדגיש כמה חשוב לרדת לשפת העם, להבין מה באמת מציק לשואל ולמה הוא מתכוין בשאלתו. הוא סיפר על רב צעיר בקהילה מסויימת, שנשאל על ידי העגלון של העיירה, האם מותר לו לקחת גרושה. הרב השיב לו מיד, שאין בכך בעיה של ייחוד, אם זה בשעות היום וכו'. בסופו של דבר התברר שהוא כהן, וניסה למצוא היתר לשאת גרושה.

ידיעותיו בכל התורה כולה, היו מהמדהימות בעולם כולו. ללא מחשב או עזרת מאגרי מידע אלקטרוניים, שכיום כל רב נעזר בהם, הוא ידע את הכל מתוך יגיעה אישית, בלימוד מתוך הספרים עצמם, וכתיבתם על לוח לבו. שמעתי כי פעם התאונן על כך שהעולם אומרים שיש לו זכרון פנומנאלי, ואינם יודעים כמה מאמצים ויגיעה השקיע כדי שתהיה התורה נבלעת בדמו.

ולא רק בשדה ספרי ההלכה, אלא גם במדרשים היה כמעין הנובע, וידע מדרשים עלומים ולא מוכרים. כמו למשל, כשנחנך בית הכנסת הגדול דוד בן ישי בשכונת קטמון בירושלים, שאני מכהן בה כרב השכונה, הוא הוזמן לשאת דברים, ואמר שכתוב במדרש, שכאשר חרב בית המקדש, נפוצו אבניו לכל עבר, וכל מקום שנפלה בו אבן קטנה, נבנה שם בית כנסת. שנים רבות נסיתי לברר מהו מקור המדרש, ולא עלה בידי.

הקשר שלו עם רבני תימן, היה חם ועמוק. זכורני שבעצרת שהתקיימה במלאות שלושים יום להסתלקותו של מורינו הגדול רבי יחיא אלשיך זצ"ל, הוא השתתף ודיבר בחום רב על המנוח ואישיותו הנאצלת.

למרות זאת, לא ניתן להסתיר את המחלוקת העצומה בהלכה שהיתה לו עם רבני תימן, אודות השאלה האם עולי תימן צריכים להמשיך במנהגיהם שנהגו בהם בתימן, או ללכת כאן בארץ ישראל אחרי פסקי מרן השולחן ערוך. הוא נטה בכל עוז לומר שעליהם לנטוש את המנהגים הקודמים, כמו למשל זה שלא היו מברכים על הדלקת הנר ביום טוב, ולנהוג לגמרי כדעת השולחן ערוך. אך בפועל, רוב יהודי תימן קיבלו את הוראתם של גדולי התורה שעלו מתימן וכן אלו שגדלו בארץ, שיש להמשיך במנהגי תימן ולא לזוז אפילו כמלוא נימא. רבים מגדולי דורנו, אשכנזים וספרדים, תמכו בדעה זו (עיין בזה בספר עין יצחק, מאת מורנו הראשון לציון רבי יצחק יוסף שליט"א, עמ' קי"ט, שכתב כן בשם הגאון רבי חיים קנייבסקי שליט"א, אף שהוא שם חולק בזה). וכן היא דעת הגאון רבי בן ציון אבא שאול זצ"ל.

אסיים במעשה מעניין בנושא זה, המראה למרות הכל את עוצם ענוותנותו הרבה. כשבאתי לפניו לבקש הסכמה על ספרי בהלכה, הוא התעניין מהי מטרת הספר. הסברתי לו שהכל לומדים את הספר החשוב משנה ברורה, ופעמים רבות אינם שמים לב שפוסקי הספרדים והתימנים חולקים על הכתוב שם כדבר ברור כשיטת האשכנזים. הוא שאל מהיכן כתבתי את פסקי יהודי תימן, ועניתי שליקטתי מספריו הרבים של גאון ישראל מהרי"ץ, בעל שו"ת פעולת צדיק. ואז הוא שאל, למה יש צורך בכך, והרי על יהודי תימן לנהוג בארץ ישראל כדעת מרן

המאיר

ירתד

השולחן ערוך. חששתי מאד שהוא יסרב לתת לי את הסכמתו על הספר, שכן הוא נוגד את שיטתו העקרונית בהלכה. כמובן שאמרתי לו שידוע שהם עלו לארץ עם בית דין משלהם וכדו'. הרב חייך, והיה ברור לי שהוא יודע את הטיעון הזה, ולשיטתו אין בזה כלום. אף על פי כן, הוא הבטיח וקיים ונתן לי הסכמה על הספר. בשבילי היה זה שיעור מאלף בענוה. מי יתן לנו תמורתו.

בכיה על חרבן בית המקדש והריגת הצדיקים

בהפך מי שלא בוכה על אדם כשר שנפטר, אומר הרי זה דרך העולם, ולא מוריד עליו דמעה, הדבר יכול להנקם בו ח"ו. הגמ' אומרת (שבת קה:), 'מפני מה בניו ובנותיו של אדם מתים כשהם קטנים, מפני שלא בכה על אדם כשר'.

וכל שכן מי שבוכה על הריגת הצדיקים, על בית המקדש, על חרבן בית המקדש, הקב"ה אומר עליו: "קול צופיך נשאו קול, יחדיו ירננו", (ישעיהו נב). אומר הזוהר הקדוש (פרשת בשלח דף נה:), 'קול צופיך' - אלו הצדיקים החסידים שהם צועקים בקול, ובוכים בט"ב בקינות ובאיכה, על חרבן בית המקדש, הם יזכו לנשאו קול יחדיו ירננו' - כל המתאבל על ירושלים - זוכה ורואה בשמחתה, (בבא בתרא ס:), שנאמר: "שמחו את ירושלים וגילו בה כל אוהביה, שישו אותה ממוש כל המתאבלים עליה", (ישעיהו סו).

כל המתאבל על ירושלים, יום תשעה באב - יום בכי, יום נאקה, יום מספד, הקב"ה קורא למלאכי השרת ובוכה על חרבן בית המקדש, א"כ איך אנחנו לא נעשה כך?! - דיו לעבד להיות כרבו (ברכות נח:), צריכים לבכות על בית המקדש, על חרבן בית המקדש. והקב"ה ירחם עלינו, ויאמר די לצרותינו ויבנה לנו בית מקדשינו...

(מתוך דברי מרן רבינו הגדול זיע"א, בשיעורו מוצאי שבת 'חזון' תשס"ו, השיעור כולו נמסר תוך בכי ואנחה, והחלק המודגש בקטע האחרון, הוא החלק בו נשק קולו של מרן מבכי... עד שהופסק החשמל, והנתק שיתק וניתק את קול הבכי, עצר וחסם את שטף הדמעות, כידוע).

כתוב בפסוק, "כה אמר ה' צבאות צום הרביעי וצום החמישי וצום השביעי וצום העשירי יהיה לבית יהודה לששון ולשמחה ולמועדים טובים" (זכריה ח). נבוכדנצר הרשע מלך בבל צר על ירושלים בעשרה בטבת אין יוצא ואין בא, ובכל זאת היה מעט מזון בירושלים והסתדרו משך שנה וחצי - עד שבעה עשר בתמוז בשנה שאחריה, אז 'ויחזק הרעב בעיר' (ירמיה נב), אנשים גוועים בראש כל חוצות, והובקעה העיר. נכנסו חייליו והכו אנשים נשים וטף באכזריות גדולה, ועל כולם נבזזו רב הטבחים הביא סנהדרין גדולה ושחט אותם על דמו של זכריה, הביא תינוקות של בית רבן ושחט אותם על דמו של זכריה, (גיטין נז:) והיה צערם גדול... עד לחרבן בית מקדשנו שהיה ביום תשעה באב.

וכל הימים האלה משבעה עשר בתמוז עד תשעה באב קוראים אותם ימי 'בין המצרים', ונוהגים בהם קצת אבלות. ומי שבוכה על חרבן בית המקדש, מי שבוכה על הריגת הצדיקים, הקב"ה שומר את הדמעות שלו, "נודי ספרתה אתה שימה דמעותי בנאדך הלא בספרתך" (תהילים נו), לא יראה ח"ו באסון של בניו, ולא יראה ולא ידע דבר רע. הבכיות האלה מצילות אותן מכל צרה ומכל צוקה, הקב"ה סופר את הדמעות, 'דבר שבמנין אפילו באלף לא בטיל' (ביצה ג:), והקב"ה מגן עליו מרחם עליו, ולא יוסיף לדאבה.

רבותינו אמרו שמי שבוכה על אדם כשר, ח"ו לא יבכה על הבנים שלו, הבנים שלו ישארו חיים וקימים, ישמח בהם, וירוהו מהם נחת, לא תאונה להם כל און. אך ח"ו

סימן ר"ג

הרב אליהו סיאני שליט"א
ר"מ ישיבת אורחות התלמוד בני ברק

ויום המות מיום הוולדו

דברי הספד וקִינָה להא"י גוברא רבה, מֶרֶן הגאון הגדול רבינו עובדיה יוסף (בן גורגיה) זצוק"ל, מקִים עולה של תורה בכלל, וביהדות ספרד בפרט

אהובי וחמודי נסע וילך, לא ידעתי אנה הלך. אכן סעיפי ישיבוני, כי נקרא אל בית המלך. אהוב ירחמו אֱלֹהֵי המלך. ברוך ירחמו אלהי המלך. גיבור ירחמו אלהי המלך. וישים חלקו עם דניאל וְשִׁדְרָךְ, וְעֵבֶד נְגוּ וּמִיֶּשֶׁךְ (מתוך סדר הקינות שבתכלאל).

הצור תמים פעלו, כי כל דרכיו משפט. אל אמונה ואין עול, צדיק וישר הוא (דברים ל"ב ד'). שלמה המלך אומר, טוב שם משמן טוב, ויום המות מיום הוולדו (קהלת ז' א'). וצריך להבין מהו הדמיון של השם הטוב לשמן הטוב, עד שצריך להדגיש שהוא טוב יותר מן השמן הטוב. ועוד צריך לדעת על איזה שמן טוב דיבר שלמה המלך.

ועוד צריך להבין, איך אמר שלמה המלך שיום המות טוב יותר מיום הלידה, הלא הכל יודעים שהדבר הפוך, כי כאשר אדם נולד כולם שמחים, וכשהוא נפטר כולם בוכים.

הביאור הוא, שהשמן הטוב הוא אותו שמן שיוצקים על ראשו של כהן גדול, כאשר מתמנה לכהונה גדולה. הדבר נפלא מאוד, אך הוא חיצוני בלבד. אבל השם הטוב של האדם, הוא דבר פנימי ועמוק יותר, כי השם הטוב של האדם הוא לפי מעשיו הטובים. לפיכך אמר שלמה המלך שהשם הטוב של האדם, שהוא דבר פנימי ולפי מעשיו הטובים, הוא יותר טוב מאותו השמן שיוצקים על ראשו של כהן גדול, שאינו אלא דבר חיצוני.

ולפי זה מובן המשך הפסוק, ויום המות מיום הוולדו. כשאדם נולד והכל שמחים, זהו דבר חיצוני, שהרי אינם יודעים האם הנולד יהיה צדיק או רשע וכו'. אבל יום המוות הוא דבר פנימי, כי רק אז ניכרת גדולתו של האדם בחייו.

זה ספר תולדות אדם (בראשית ה' א'). הרב יחזקאל אברמסקי זצ"ל אמר בדרך רמז, כי יום הלידה של האדם היא הכריכה שבתחילת הספר, יום פטירתו היא הכריכה שבסוף הספר,

המאיר

ירתד

ומעשיו הטובים הם הספר עצמו. ויהיו נקראים לפני המלך (אסתר ו' א'), מעשיו של האדם יהיו נקראים לפני מלכו של עולם.

את גדולתו של מרן זצ"ל, ראינו בחייו ובמותו. ישנם סיפורים רבים ונפלאים על כך, הזמן יכלה והסיפורים לא יכלו. אבל אביא כאן מעט סיפורים, ומהם ניתן לראות את גדולתו.

בחייו

בצעירותו, בעוד בניו קטנים, באחת הלילות ראוהו קם ממטתו, רץ לארון הספרים ושולף את הספר תשובות הריב"ש. לאחר עיון קל בספר, ראוהו שמח כאילו מצא מציאה יקרה. שאלוהו בניו לפשר השמחה, אך לגודל ענותנותו לא רצה לענות. בנו הגדול, רבי יעקב זצ"ל, לא התיימש והפציר באביו לגלות לו את סודו. ואז ענה לו בענוה, וכה אמר. ישבתי עד שעה מאוחרת בלילה ועסקתי בכתיבת תשובה, בה התרתי דבר מסוים בהסתמכי על אחת מתשובות הריב"ש. אמנם היתה לי קושיא על דברי הריב"ש, אך לבסוף תירצתי אותה והלכתי לישון. והנה בחלומי בא אלי הריב"ש בכבודו ובעצמו, ואמר לו שזכיתי לכוין לדבריו, שכן הקושיא והתירוץ נמצאים בהמשך אותה התשובה. לכן קמתי ממיטתי, כדי לראות את דברי הריב"ש, וכאשר ראיתי כי אכן הקושיא והתירוץ כתובים שם, שמחתי שמחה גדולה.

בנסיעותיו לחו"ל, בהיותו במטוס, היה שקוע כדרכו בלימוד התורה. באחת מנסיעותיו לפנמה, המטוס החל להתנדנד. המצב היה מסוכן, וכל הנוסעים נצטוו לחגור חגורות וכו'. והנה מרן זצ"ל שקוע בלימודו, לא קם ולא זע, כאילו דבר לא קורה. זכותו מרן זצ"ל עמדה לכל הנוסעים והסכנה חלפה.

כמו בארץ ישראל, גם כאשר היה מבקר בחו"ל הרבה מרן זצ"ל למסור שיעורים במקומות שונים. באחד משיעוריו בחו"ל, כדרכו בקודש ציין בעל פה מקורות מסוגיות שונות בגמרא, ממדרשי חז"ל, ומדברי הראשונים והאחרונים, וכל הציבור אמרו לו ישר כח על השיעור הנפלא. והנה למחרת בא אל מרן זצ"ל אברך אחד, ממשתתפי השיעור, ואמר לו שוב ישר כח. לשאלת מרן זצ"ל הלא כבר אתמול אמרת לי ישר כח, ענה האברך, אחרי השיעור ישבתי יום שלם לבדוק את כל המקורות, ומצאתי כי כולם מדויקים, לכן כעת באתי לומר ישר כח אחר לגמרי.

ובדידי הוה עובדא, לפני כעשרים ושש שנה. זהו סיפור מדהים, המלמד כי ברכת צדיק בודאי עושה רושם. ילד אחד, תלמיד כיתה ח', לא התקבל לשיבה מפני שהיה חלש מאוד.

המאיר

ירתד

נתבקשתי על ידי הורי הילד ללמוד עִמו, ולחזקו בעבודת ה'. כיון שהגיע חודש תמוז ועדיין אין ישיבה, נסענו אל מרן זצ"ל כדי לקבל את ברכתו. אני וההורים נכנסנו לחדרו של מרן זצ"ל, והבן נשאר בחוץ. אמרתי לו, בנם חשקה נפשו בתורה, אך לא התקבל לשום ישיבה. מרן זצ"ל ביקש להכניס אליו את הבן, וכשנכנס קירב אותו אליו, עודד את רוחו ואמר לו, אל תדאג. ה' יעזור לך, תצליח ותהיה תלמיד חכם גדול ומרביץ תורה לעדרים. יצאנו מחוזקים ומעודדים, ואכן ברכתו של מרן זצ"ל התקיימה במלואה. הבן התקבל לישיבה בירושלים, ולמד בחשק גדול. לאחר מכן התקבל לישיבה גדולה מצויינת, המשיך לשקוד על התורה, גדל ונתעלה בתורה וביראה, והיום הוא מרביץ תורה לעדרים.

סיפור נוסף, המגלה את חכמתו של מרן זצ"ל וראייתו למרחוק. הוזמנתי למסיבת טעמי המקרא שנערכה מטעם רשת מעיין החינוך התורני. מרן הגיע לכבד את המאורע, ושמחה גדולה היתה על פניו. ואז פנה אלי ואמר, טעמי המקרא הם בעולם האצילות, מקום גבוה למעלה. בחור הלומד טעמי המקרא, נכנסת בו יראת שמים. הוא גם מתעלה בתורה, שכן כשהוא קורא בתורה באיזה בית הכנסת, הציבור שואלים אותו שאלות בהלכה, ואז הוא מרגיש מחוייבות להיות תלמיד חכם.

עוד מעשה נפלא, שאירע עמי לפני כעשרים וארבע שנה. ידוע כי לפעמים יצר הרע מגיע גם לבית המדרש, קנאה ותחרות דעבודת הקודש וכו'. יום אחד הרגשתי כי התלהבותי בעבודת ה' מפריעה לכמה מבני בית המדרש, והדבר היה קשה לי מאד. בלילה התפללתי לה' שיושיע אותי, והלכתי לישון. והנה בחלומי בא אלי מרן, נתן לי שתי סטירות של חיבה ואמר לי, ה' עמך גיבור החיל, אל תירא ואל תחת. חסרים ר"מים ומרביצי תורה, בעלי שמחת חיים ומאור פנים. המשיך בדרכך זו, וה' יושיעך. וברוך ה', כך היה. השתוקקתי מאוד לנסוע אל מרן זצ"ל ולספר לו זאת, ובאמצעות אחד מנכדיו נקבע לי תור. והנה מיד כשנכנסתי לחדרו, אמר לי מרן זצ"ל, יודע אני כי באת בקשר לחלום. אל תירא ואל תחת. המשיך בדרכך זו, תצליח בה ושום אדם לא יוכל להזיק לך. לך בכוחך זה והושעת את ישראל, אבל תלך רק עם האמת בלבד. דבריו הללו מהדהדים באזני תמיד, ומחזקים את רוחי להמשיך ביתר שאת וביתר עוז בעבודת ה' יתברך.

במותו

אי אפשר לשכוח את לוייתו של מרן זצ"ל. למעלה ממיליון איש באו לחלוק לגדול הדור את הכבוד האחרון. בתחילת הלילה ראיתי שם אמא עם תינוק קטן בעגלה. אמרתי לה, העמידה

כאן מסוכנת, שכן בעוד זמן קצר יגיעו לכאן אלפי אנשים. תשובתה הפתיעה אותי, וכה אמרה, לא אכפת לי, רצוני שכאשר בני יגדל יוכל לספר שזכה להשתתף בלוויה של גדול הדור.

החיזוק הגדול שהיה בציבור בעיקבות פטירתו של מרן זצ"ל, עומד לזכותו. בנסיעה ללוויה, בהיותנו באוטובוס, כל תלמידיו קיבלו על עצמם קבלות רוחניות נפלאות, כגון סיומי מסכתות, שמירת הזמנים, התמדה ותפילה בכוונה, והכל לעילוי נשמתו הטהורה.

לפני כחודש עלינו להשתטח על קברו של מרן זצ"ל, ושם נגלה לעינינו מחזה נפלא. אברכים לצד בעלי בתים, חיילים לצד המוני עם, כולם מרגישים מחוברים למרן זצ"ל. אדם הנראה פשוט, מדבר אל הקבר ואומר, הייתי אצל רשב"י והרגשתי שאתה קורא לי, והנה באתי אליך. אני לומד בספריך, וכל אשר תאמר לי אעשה. ואז החל לבכות ולבקש על עם ישראל. לאחר מכן הודה לו על שהוא בא אליו בחלום ומחזקו בעבודת ה'. האיש מרגיש שהוא נמשך כל הזמן אל מרן זצ"ל.

הנהגותיו של מרן זצ"ל בשקידה על תלמודו, בהרבצת תורה והפצת יראת שמים, בנתינה ובנשיאה בעול עם זולתו, נפלאים מאד המה. השילוב המיוחד של שקיעה בלימוד התורה, להשיב תשובות לשאלות בהנהגת הדור, ומיד לשוב ולשקוע בתורה, זהו דבר נפלא מאוד. כעת לא נותר לנו מכל זה אלא זכרונות וגעגועים. אולם, צוואתו אלינו היא, ללמוד בספריו ולאחוז ככל שניתן בהנהגותיו הללו.

נסיים בדברי הרב אור החיים בפרשת בלק על פסוק כנחלים נטיו, כגנות עלי נהר, כאהלים נטע ה', כארזים עלי מים (במדבר כ"ד ו'). הכתוב מדבר על ארבע כתות הצדיקים אשר בעם ישראל.

הכת האחת, כשמואל הנביא שהיה מסבב כל ארץ ישראל ללמד לישראל תורה ומצוות בכל שנה ושנה. עליהם נאמר כנחלים נטיו, שהם עושים את עצמם כנחל אשר מימיו נוטים ממקום למקום כדי שישתו ממנו, כך כת זו טורחים בעצמם להשקות את הצמא למים חיים.

הכת השנייה, הם הצדיקים הקבועים בלשכת הגזית ועוסקים בתורה והוראה, וכל המבקש את ה' יבוא אליהם. עליהם נאמר כגנות עלי נהר, שהם כמו הגן הנטוע, שכל הרוצה יבוא ויהנה ממנו, וכן מוליכים פירות ממנו ומזינים את הרחוקים, כך היושבים בלשכת הגזית, כל הרוצה יכול לבוא ולהנות מהם, ואחר כך ללמד לאחרים צמאי התורה.

הכת השלישית, הם הצדיקים הלומדים תורה לשמה לעצמם, להשכיל ולהבין אמרי נועם, ואין בהם כח להשפיע לזולתם. עליהם נאמר כאהלים נטע ה', כמו יעקב איש תם יושב אהלים (בראשית כ"ה כ"ז) ללמוד לעצמו. ואמר לשון נטיעה, כי הנטיעה ככל שהיא

מתיישנת, נוספים לה שרשים ואחיזה ביניקה. כך לומדי התורה, ככל שמאריכים בעסק התורה, התורה מוסיפה להשתרש בנפשם.

והכת הרביעית, הם המחזיקים ידי לומדי התורה, ויוצאים למלאכתם למצוא טרף. ועליהם נאמר כארזים עלי מים, ארזים רמז לעשירי עם, בעלי קומה ובעלי כח וגבורה בעולם הזה. אבל אינם עושים פירות בתורה, לפי שאינם לומדים בה, ופרי התורה הוא לבדו נקרא פרי.

מרן זצ"ל היה בבחינת כנחלים נטיו. עם כל גדולתו בתורה וביראה, ראה לנכון לכתת רגליו ממקום למקום, בארץ ישראל ובגולה, כדי לזכות את עם ישראל בתורה וביראת שמים טהורה, כמו נחל ממש, וכשמואל הנביא בשעתו. ולכן זכה שיהיו דבריו נשמעים, ופסקיו הרבים מקובלים על הכל.

גדולים צדיקים במיתתם יותר מבחייהם (חולין ז' ע"ב). מרן זצ"ל שמסר נפשו על ישראל והיה מורה דרך לכלל ישראל, בודאי גם לאחר מיתתו יעמוד בתפילה עבור כלל ישראל, להרים את קרן התורה ולומדיה. יהי רצון מלפני המקום ברוך הוא, שנזכה ללכת בדרכיו, ויהיו מעשיו נר לרגלנו ואור לנתיבותינו, ונזכה לגאולה שלימה, במהרה בימינו, אכ"ר.

מכון שתילי זתים
לחקר מורשת תימן
רחוב קהילות יעקב 11 פתח תקוה

אוי לנו כי חסאנו

בהלקח מעימנו ראש הגולה, רבב ישראל ופרשיו, עמוד הימיני, פמיש החוק, אביר הרועים, ראש הגבורים, חמוש ושלוש במלחמתה של תורה, אזור וחגור בכל כלי זיין להבין ולהתבונן בספר מלחמת ה', לפרס ולפרש מסתריה, לפענח רזי תעלומיה, לגלות ולפרסם עמקי צפניה, ולפרש סתרי עניניה, לידע מעמה לבאר פתרוניה, לפקוח עינים עוורות מעורוניה, להוציא סגורים ממסגרותיהם, לפתוח לבבות מאטומיהם, להעמיד דברים על בריים, דבר דבור על אפניו, הוא אדונינו מאור עינינו, הדר זיוונו, הדרו והדרנו, כתר ראשנו, עטרת תפארתנו, אלופנו ומאליפנו,

כמוהר"ר

רבי עובדיה יוסף

זצוק"ל

ומעת הוסרה העטרה, ונלקח שר התורה, מי יבאר לנו שורשה ועיקרה, ונוסיף יגון על מכאוב ללא תורה וללא מורה.

אוי מי יתן לנו חליפתו, מי יתן לנו תמורתו.

תנצב"ה

מוסדות 'זכור ליעקב' ק"ק עדן
בראשות רב הקהילה הגאון רבי נתנאל זכריהו שליט"א

איכה חשכה אור ההלכה והתלמוד כמו גלמוד מי יבון

יחד עם המוני בית ישראל בארץ ובתפוצות אנו אבלים ונואבים על הסתלקותו לשמי רום של מופת הדור ופלאו, אור העולם תל שכל פיות מונים אליו, שר התורה ועמוד ההוראה משיירי כנסת הגדולה, ליבם ואביהם של ישראל

רוח אפנו מורנו הדגול
מרן רבנו

עובדיה יוסף

זצוק"ל זזיע"א

הראשון לציון ונשיא מועצת חכמי התורה

אשר הלך כעמוד האש לפני המחנה, והנה שגארו צאצא ללא רועה על כי כבה נר המערבי, ובאפלה שכזו נותרנו ללא מענה אה נלך ולהיכן נפנה, כי אמרנו בצילו נהיה בנים ועתה היינו עוזבים ונטושים.

עמד לימין מוסדותינו הקדושים מיום הקמתם ותמך בכל כוחו בעידוד בעצה ובברכה נתנומינו למשפחה המפוארת בהמשך הנחלת מורשתו החשובה להחזיר עטרה ליושנה ולהקים עולה של תורה ננוחם

רב הקהילה

אברכי הכולל להוראה ישיבת 'התורה והמצוה'
גבאי בתי הכנסת ק"ק עדן בא"י ובלונדון

המאיר

ירתד

סימן ר"ד

הרב יואל סיאני שליט"א

**ראש ישיבת נחלת אבות שע"י מוסדות מתימן יבוא
ומו"צ בבית ההוראה פעולת צדיק**

תורת חסד על לשונו

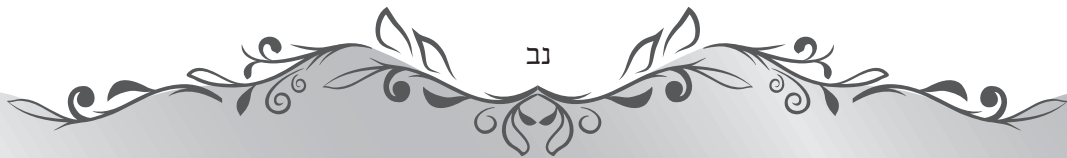
במאמר אחד, קשה לסקור את דמותו הענקית של מרן זצ"ל, ואף קטונתי מלעשות זאת. אך אולי נאחוז בשיפולי גלימתו, ונעמוד על נקודה אחת, שהיא מעט מזער מגדולתו. ובעזרת ה', נוכל להפיק מכך תועלת עבורנו.

איתא בשיר השירים רבה על פסוק (שיר השירים ד' ה') שני שדיך וגו', אלו משה ואהרן. מה השדים הללו מלאים חלב, כך משה ואהרן ממלאים ישראל מן התורה. ומה השדים הללו כל מה שהאשה אוכלת התינוק אוכל ויונק מהן, כך כל התורה שלמד משה רבינו, לימדה לאהרן, הדא הוא דכתיב (שמות ד' כ"ח) ויגד משה לאהרן את כל דברי ה', ע"כ.

וביאר הרב משך חכמה (פרשת שמיני) שיש הבדל בין אם המניקה את בנה, לאומנת המניקה את בן חברתה. האומנת אוכלת ושותה עבור הילד, ובכל זאת כוונתה גם לעצמה. ולכן היא אוכלת דברים טובים לה אף אם הם מזיקים לחלבה, ואינה אוכלת דברים שאינם ערבים לחיכה אף אם הם טובים לחלבה. אבל האם אוכלת ושותה אך ורק לטובת הילד. והשד הוא הצינור להוציא את החלב אל היונק, בלי נגיעה עצמית. ולפיכך אמרו חז"ל שני שדיך אלו משה ואהרן, לפי שהם לא כיוונו מאומה לתועלת עצמם, רק היו צינור המשפיע. ולכן אמר משה מי יתן כל עם ה' נביאים, כי יתן ה' את רוחו עליהם (במדבר י"א כ"ט). כלומר, שלא באמצעות משה, לפי שלא חש אלא רק את טובת ישראל, עיין שם.

וכך היתה דרכו של מרן זצ"ל. על אף יגיעתו והתמדתו בתורה ללא גבול, וידעתו הרחבה בכל מרחבי הש"ס והפוסקים, בכל זאת ידע להעביר את דיני התורה לכל שכבות הציבור, כל אחד לפי רמתו, ואף לאנשים הפשוטים ביותר, כאם המניקה את בנה ומכוונת באכילתה אך ורק לטובת הילד.

אף שראשו היה מגיע השמימה, היה מוצב ארצה. וכמו שפירש הרב נפש החיים (שער א' פרק י"ט) את עניין הסולם שראה יעקב אבינו בחלומו, כמו שנאמר (בראשית כ"ח י"ב)

ויחלום והנה סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה. לא נאמר מוצב בארץ, אלא מוצב ארצה, לומר שעיקר שרשו בשמים ממעל, ומשם הוא משתלשל ויורד ומגיע עד לארץ. וביאר על דרך זה, מה שאמרו חז"ל בירושלמי (תענית פרק ב' הלכה ו') משל למלך שהיה לו מפתח של פלטרין קטנה. אמר, אם אני מניחה כמות שהיא, הרי היא אבודה. אלא הריני קובע בה שלשלת, שאם אבדה, תהא שלשלת מונחת עליה. כך אמר הקב"ה, אם אני מניח את ישראל כמו שהן, הן נבלעין בין האומות. אלא הריני משתף את שמי הגדול בהם. ואף שחז"ל דיברו לענין כלל האומה הישראלית, יש בזה רמז גם על האדם היחידי. שאם הוא פוגם בנשמתו על ידי חטאיו, תהיה נשמתו אבודה לגמרי חס ושלוש. לכן קבע הקב"ה לנשמה כעין שלשלת, שכל חוליא נקשרת למעלה ממנה, וכך יכולה היא לעלות, עיין שם.

ובזה השכיל מרן זצ"ל למשוך את הרחוקים מתורה ומצוות, ולהעלות אותם למעלה, למען סור משאול מטה. והדברים באו לידי ביטוי בעיקר בעצרות התשובה הגדולות, שנערכו שנים רבות בחודש אלול, בכל רחבי ארץ ישראל.

ואם באנו לעמוד על גודל ההשקעה שהשקיע מרן זצ"ל בציבור, נראה כי ההשקעה לא התמקדה בצרכיהם הרוחניים בלבד, אלא אף בצרכיהם הגשמיים, כי כך יאה למנהיג מורם מעם, העומד כאיש על העדה. כי הנה לאחר שראה משה רבינו את העגל אשר עשו בני ישראל, קרא לאלה שהסכימו לקנא את קנאת ה' וביקש מהם, שימו איש חרבו על ירכו, עברו ושובו משער לשער במחנה, והרגו איש את אחיו, ואיש את רעהו, ואיש את קרובו (שמות ל"ב כ"ז). ותרגם אונקלוס, וקטולו גבר ית אחוהי, וגבר ית חבריה, ואנש ית קריביה. ולכאורה תמוה מאד, מדוע שינה אונקלוס את תרגום המילה איש, בשתי הפעמים הראשונות תרגמה גבר, ובפעם האחרונה תרגמה אנש.

ואפשר לתרץ זאת על פי דברי הרב אור החיים (שם) שהקשה מדוע הוצרך משה לומר ואיש את קרובו, הלא כבר אמר ואיש אחיו שהוא הקרוב שבקרובים. ותירץ מה שאמר ואיש את קרובו, אין הכוונה לקרבה משפחתית, אלא לקרבה משורש נשמותיהם, שמפני זה הם אוהבים זה את זה אהבת נפש, עיין שם. ומשה רבינו ציוה להרוג את האחים ממש, וגם את הקרובים בשורש נשמותיהם. נמצא לפי זה, שהמילה גבר מבטאת את הקרבה והרעות הגשמיות, אבל המילה אנש מבטאת את הקרבה הרוחנית.

ובספר ותלמודו בידו (פרשת פינחס) כתב בשם הגאון ר' אליהו מישקובסקי זצ"ל, שביאר על פי זה מה שתרגם אונקלוס את הפסוק (במדבר כ"ז ט"ז) יפקוד ה' אלהי הרוחות לכל

בשר איש על העדה, גוברא על כנישתא, ולכאורה היה לו לתרגם אנש על כנישתא, שהרי המנהיג צריך להיות גבוה ברוחניותו מעל כל העם, כדי שיספק להם את צרכיהם הרוחניים. אלא מכאן למדנו כי ראוי לו למנהיג שיכיר וידאג לא רק לצרכיהם הרוחניים של בני עדתו, אלא גם לצרכיהם הגשמיים.

וכך נהג מרן זצ"ל הלכה למעשה, שהקדיש מזמנו היקר כדי לשמוע מצוקות הכלל והפרט, ותמך ועודד פעילויות חסד בכל המובנים, וכמו שנהג משה רבינו בעצמו, עוד בהיותו במצרים, שיצא אל אחיו לראות בסבלותם.

ומכאן התלמידים הרבים שהעמיד, ובפרט שהשיב רבים מעוון, זכה מרן זצ"ל שיהיו ברכותיו מתקיימות. וכמו שנאמר באברהם אבינו (בראשית י"ב ב') והיה ברכה, ופירש רש"י, הברכות נתונות בידך. עד עכשיו היו בידך. ברכתי את אדם ואת נח. ומעכשיו אתה תברך את אשר תחפוץ, עכ"ל.

אדם ונח זכו להתברך, אך לא זכו למעלה זו לברך אחרים. אבל אברהם אבינו זכה אף לברך אחרים, וזאת משום שנאמר (שם י"ב ה') ואת הנפש אשר עשו בחרן, ופירש רש"י, שהכניס תחת כנפי השכינה. אברהם מגייר את האנשים, ושרה מגיירת את הנשים, ע"כ. וכן תרגם אונקלוס, וית נפשתא דשעבידו לאורייתא בחרן.

נמצינו למדים, שאדם ונח כיון שלא היו להם תלמידים, לא היה להם כח לברך. מה שאין כן אברהם אבינו שהעמיד תלמידים הרבה והכניס תחת כנפי השכינה, נעשה שותף להקב"ה, ולכן ניתן לו הכח לברך. וכבר אמרו חז"ל (בבא מציעא פ"ה ע"א) כל המלמד את בן עם הארץ תורה, אפילו הקב"ה גוזר גזירה, מבטלה בשבילו, שנאמר (ירמיה ט"ו י"ט) ואם תוציא יקר מזולל כפי תהיה, ע"כ.

יהיו דברים אלו נר לרגלינו. וכשם שהיה מרן רועה ישראל בחייו, כך ימשיך להמליץ טוב בעד כל עם ישראל.

המאיר

ירת

סימן ר"ה

הרב יורם סרי שליט"א

רב בית המדרש היכל שלום ואב"ד מודיעין עילית

כי מלאך ה' צבאות הוא

באתי בשורות אלו לכתוב רק על נקודה אחת מגדולתו של מרן הגאון רבי עובדיה יוסף זצללה"ה, שממנה יכול ללמוד כל צורבא מרבנן וכל תלמיד חכם מהנהגותיו המופלאות.

ידוע מאמר חז"ל (חגיגה ט"ו ע"ב) על פסוק (מלאכי ב' ז') כי שפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיהו כי מלאך ה' צבאות הוא. אם דומה הרב למלאך ה' צבאות, יבקשו תורה מפיהו. ואם לאו, אל יבקשו תורה מפיהו.

והנה קשה, היאך ידע התלמיד אם רבו דומה למלאך, הרי כדי לדעת אם הרב דומה למלאך צריך קודם לראות מלאך, ורק אז ניתן לבחון האם הרב דומה למלאך או לא, ומי מהתלמידים ראה מלאך מימיו.

תירץ הרב חתם סופר, כי הנה מצינו בדברי הנביא זכריה (ג' ז') הגדרה מהו מלאך, באמרו ליהושע בן יהוצדק, ונתתי לך מהלכים בין העומדים האלה. דהיינו שגדר של מלאך, שהוא עומד בדרגתו ואינו עולה, מה שאין כן האדם יכול להיות בעלייה מתמדת. ואם כן, עוד יותר תמוה, האם על התלמיד לחפש רב שדרגתו הרוחנית עומדת ואינו עולה ובעל שאיפות, אתמהה.

אלא הפירוש כך הוא. יש מי שאמנם מלמד תלמידים, אבל הוא רואה בהם רק את הדרך להתעלות שלו, ולעומתו יש רב המלמד תלמידים במטרה שהם יעלו בידיעת התורה וביראת שמים, ואין הוא משתמש בהם ככלי לעלייה הרוחנית שלו. אמנם אין סתירה בזה, שהרי גם הוא יכול להתרומם, כדברי רבי חנינא (תענית ז' א') הרבה למדתי מרבתי, ומחבירי יותר מרבתי, ומתלמידי יותר מכולן. אבל על כל פנים הוא מוכן להיות בגדר עומד, ובלבד שהתלמידים יעלו מעלה.

מרן הגאון רבי עובדיה יוסף זצללה"ה, אף שהיה גאון עולם כידוע, מסר נפשו למען כל סוגי התלמידים, הן תלמידי חכמים, והן עמך בית ישראל, והיה יודע לרדת אל העם, לתמוך

המאיר

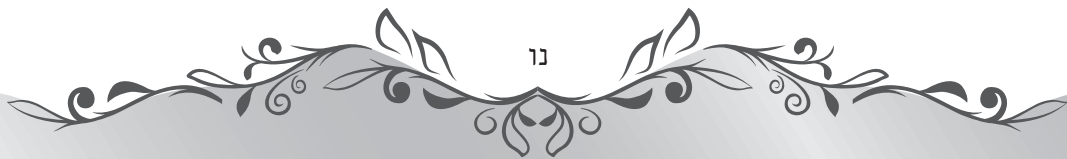
יריד

בהם בעצה ותושיה והדרכה בכל פרטי החיים. ואף על פי שזמנו היה יקר מאוד, ומי כמוהו ידע את חשיבות הזמן ללימוד התורה, מכל מקום הפנה מקום להיות עומד כמו מלאך, ובלבד לרומם את בית ישראל. ואכן, עמלו נשא פרי, ועין רואה את רבי רבבות התלמידים שהעמיד, הן אלו ששמעו מפיו, והן מפיו כתביו. והוא זה שהעמיד בפרט את מנהגי עדות המזרח על תילם, שלא תישכח תורה מישראל. ושמעתי מגדולי תורה, שגם אלו שאינם נוהגים כמנהגי הספרדים, כמו התימנים והאשכנזים, קיבלו מדרכו ומעמידתו האיתנה, את ההשראה לשמור על מנהגי אבות ללא ליאות.

ובזה זכה להבטחת הנביא ליהושע בן יהוצדק, כמו שכתב הרב בני יששכר על הפסוק ונתתי לך מהלכים בין העומדים האלה, שהתלמידים הלומדים בתורתו של הרב בעולם הזה, גורמים ששפתותיו דובבות בקבר, והרב עצמו מהלך בעולם הבא ממדריגה למדריגה. וממנו ילמדו החכמים ללמד את העם תורה, ולזכות את הרבים.

מאור ישראל מרן הרב עובדיה יוסף זצוק"ל מקבל את סדרת הספרים איש ימיני לזכר רבינו יחיא יצחק הלוי

המאיר

ירת

סימן ר"ו

הרב אליהו ישראל תורג'מן כולל "כנסת ישראל" אשדוד

[מוקדש לע"נ רוח אפינו משיח ה' מרן רשכבה"ג זיע"א, אשר קומם מוסדי דור ודור. לולא משה בחירו עמד בפרץ נשתכחה תורה מישראל בכלל ותורת חכמי ספרד בפרט].

הגאון רבי מסעוד חי רקח זיע"א *

ראב"ד טריפולי ומח"ס מעשה רוקח • י"א תקכ"ח

ידוע מה שאמר רבי אלעזר בזה"ק (פרשת נשא דף קלד ע"א) "הכל תלוי במזל ואפילו ספר תורה שבהיכל". אמנם לגבי רבינו זיע"א, ספרו מעשה רוקח נתקבל בכל הדורות כאחד מספרי היסוד בתורת הרמב"ם ב"ד החזקה, אך שמו, תולדותיו ופעליו, נותרו עלומים ופחות ידועים. רבינו נולד בסביבות שנת ת"ן באיזמיר שבטורקיה לאביו רבי אהרן, והיה לתלמידם של אדירי התורה גדולי הדור ההוא, הגאון רבי חיים אבולעפיא (בעל מקראי קדש, עץ חיים ועוד) והגאון הראש"ל רבי יצחק הכהן ראפאפרוט (בעל ספר בתי כהונה). כן למד גם מפי רבי אברהם חיים רודריגז ראב"ד ליוורנו שבאיטליה, ובספרו שו"ת אורח לצדיק (יו"ד סי' ח) הוא נושא ונותן עם תלמידו - רבינו - ומכנהו "קנקן חדש מלא ישן, בלימודים פרח שושן, עסיק באורייתא תדירא בפלפול וסברא ישרה, ה"ה המשכיל ונבון, חקוק בקירות לבבי, נחלת צבי, כמוהר"ר מסעוד ב"ר אהרן רקאח נר"ו".

להחיות עם רב

כעבור שנים, ולאחר מסעות עם גלגולי יישוביו, מאיזמיר לווניציא, ומווניציא לליוורנו, עלה לארץ ישראל ונתיישב בעיה"ק ירושלים. בשנת תק"ט נשלח מאת חכמי ירושלים לערי צפון אפריקה, ובדרכו עבר דרך ליוורנו, ונתקבל שם ע"י רבני הקהילה בכבוד גדול, וישב בבית הדין של העיר עם דייני המקום. בתקופת שהותו שם עלה בהסכמ'ה על שו"ת הרדב"ז ח"ב שנדפס באותה עת, וכן על החיבור הנודע פחד יצחק (ח"א) לרבי יצחק לאמפרונטי. בגמר שליחותו, כאשר הגיע לטריפולי שבלוב, זרחה על יושבי העיר אור תורתו, ובראותם את רוב גדולתו בתורה ויקר תפארת חכמתו, הפצירו בו ראשי העדה ופרנסיה שיאות לקבל על עצמו את עול הרבנות, ומינוהו לראב"ד יחד עם הדיינים המופלגים רבי דוד טייאר ורבי בנימין וואתורי, שהיו מרבני איטליה אשר נתיישבו בטריפולי. עם התיישבותו שם הפך רבינו את פניה של העיר, והשפעתו הרוחנית והחינוכית חצתה גבולות ונתפרסה על כל פני קהילות לוב. כעשרים שנה שימש כרבה של העיר, ובמשך תקופת כהונתו שם הקים את ישיבת 'דייר סויד' אשר

* מעובד עפ"י: הקדמות לס' מעשה רוקח, מבוא למעש"ר הנדמ"ח מאת הרב אפרים לוי, מבוא למפרשי הי"ד החזקה (הסופרים וספריהם) ועוד. כאן המקום להודות ל ידידי וידיד בית אבא הרה"ג ר' אליהו זוארץ נר"ו, העושה והמעשה להפצת תורת גאוני לוב, שבזכותו מאמר זה רואה אור. זכות רבותינו שוכני ארץ יעמוד לו ולזרעו ברו"ג אכ"ר.

המאיר

ירתד

בה הרביץ תורה ברבים, והעמיד תלמידים הרבה ששימשו לאחר מכן כדיינים ורבנים בלוב ומחוצה לה. בעקבות פעילותו הענפה בביסוס חיי הרוח בטרפול, ניכרה השפעתו לדורות על הקהילות בלוב, ומכח תלמידיו ותלמידיהם פרחו ושגשגה כל יהדות לוב. ואכן, עד הדור האחרון היה נהוג לשלוח מקהילת טריפולי רבנים ומורי צדק, לכהן בקודש בשאר הקהילות שבערי לוב. מגדולי תלמידיו הם הגאונים רבי שלום פלוס, רבי אברהם כלפון (מח"ס לקט הקציר, מעשה הצדיקים ועוד), רבי משה לחימיש, וחתנו רבי נתן אדאדי (זקנו של הרב בעל השומר אמת), שהיו רבני טריפולי ומנהיגי יהדות לוב בדור שאחריו.

רבינו עמד בקשרי הלכה עם רבים מחכמי הדור, ונשא ונתן עם גדולי איזמיר ואיטליה אשר הפנו אליו שאלות וספיקות בהלכה (מתשובותיו פזורות בתוך ספרו מעשה רוקח). מגדולי ישראל שנשאו ונתנו עמו נזכיר את רבי מלאכי הכהן (מחבר הספר המפורסם 'יד מלאכי'), רבי יצחק שלום (אב"ד ליוורנו וראש הישיבה שם), רבי מרדכי רובין (מח"ס שו"ת שמן המור), ועוד רבים אחרים. בחיבורו גם מזכיר רבות מתורתם של רבותיו ר"ח אבולעפיא ומהר"י הכהן. ענוותנותו המופלגת ניכרת מבין בתרי ספרו, ולדוגמא, כשמביע דעתו במחלוקותיו עם שאר הפוסקים מתנצל הוא אחור וקדם על שדעתו שונה מהם. כגון מ"ש בהל' תפילה (פ"ח ה"א) בסיום תשובתו שהובאה שם: "הוא הנראה לענ"ד אם יסכימו עימי בעלי ההוראה לקדושים אשר בארץ המה כי אין דעתי מכרעת כלל, והשי"ת יצילנו משגיאות ויראנו מתורתו נפלאות כ"ר". ובהל' ס"ת (סוף פ"ח) כותב בזה"ל: "ואם כי ידעתי שיש מי שחלק עלי בזה, לא נמנעתי מלחוות דעתי הקלושה כי נראה לענ"ד ברור... והוא הנראה לעניות דעתי אם יראה בעיני רבותי". ובמקום אחר הוא כותב (סוף פ"א מהל' ברכות ה"ז): "ראיתי להעלות על ספר מה שעלה בדעתי החלושה ע"י מעשה שהיה...". ובסיום הלכות תשובה (פ"י ה"ו) מתפלל רבינו שה' יזכהו "לעבוד עבודתו האמיתית ליחד שמו הגדול בלב שלם ונפש חפצה אמן ואמן". גם ניווכח משם את אהבתו העצומה לכל יהודי באשר הוא, ודאגתו לקירוב התועים לאבינו שבשמים, כפי שכותב בהל' ברכות (פ"א ה"ט), לאחר שדן שם לגבי האוכל דבר איסור אם יש להורות לו שיברך עליו תחילה וסוף, וז"ל: "ה' יכפר עליהם ועלינו כי לכל העם בשגגה, ויחזירם בתשובה שלימה לבלתי ידח נידח מקהל עדת ישראל, כ"ר". לא פלא אם כן, שלדבריו נשמעו כל בני עדתו ומוסריו עשו רושם כביר בקרב העם, הואיל וחשו ביחוד את דאגתו הכנה לשלום הרוחני. ממשפחתו של רבינו ידועים לנו על חתנו הנזכר רבי נתן אדאדי שהיה גם תלמידו (כתב כמה חיבורים, ומתוכם על ש"ע יו"ד ועל המשניות, ולא נדפסו וחו"ע). נכדו של רבי נתן הוא הרב המובהק רבי אברהם חיים אדאדי מח"ס השומר אמת (על הל' ס"ת) ושו"ת ויקרא אברהם. ומסטרא דדכורא, נינו של רבינו הוא הגאון המפורסם רבי יעקב חי רקח, רבה של טריפולי ומח"ס שלחן לחם הפנים על הש"ע, מעטה תהלה ועוד.

מעשה ידי אומן

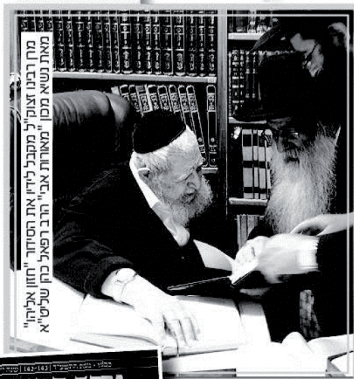
החיבור הגדול של רבינו 'מעשה רוקח', הינו חיבור מקיף ויסודי על משנה תורה להרמב"ם, אשר בו נחית לעומקא דשמעתתא ומבא'ר כל חמיר'א בתורתו של הרמב"ם, וגם מפלפל רבות בדברי מרן הבית

יוסף ושאר פוסקים שדנו בדברי הרמב"ם. בספרו זה, שם רבינו דגש להגיה ולזקק שבעתיים את לשון הרמב"ם עפ"י שבעה נוסחאות שונות ומתוכם שלשה כתבי יד, אשר על כן ערך רב נוסף יש לחיבור זה בבירור דעת הרמב"ם. בתחילת הספר הדפיס את חידושי רבינו אברהם בן הרמב"ם מכתב יד שהיה ברשותו אשר לא באו בדפוס עד אותו זמן (מאוחר יותר נדפסו בספר ברכת אברהם ובשו"ת רבינו אברהם בן הרמב"ם), וכן חידושים מכתבי יד של ראשונים ואחרונים כגון מספר הבתים ומהרמ"ע מפאנו ועוד. חלק א' נדפס בחייו, ושני חלקים נוספים נדפסו ע"י ניניו הנז'. חלק ד' על ספרי נזיקין וקנין יצא לאור לראשונה בשנת תשכ"ד (עם הערות מאת הג"ר שמואל עקיבא שלזינגר). בסיום פרק י' מהל' זכיה ומתנה נח נפשיה דרבינו, ומשם ואילך החי' הם של חתנו רבי נתן אדאדי. לאחרונה יצא לאור הספר מחדש עם מראי מקומות לספרי גדולי הפוסקים שדנו בדברי רבינו בשם 'עיני רקח', וכן נדפס בתוך סדרת 'מפרשי הי"ד החזקה' שבהוצאת עוז והדר. חיבורים נוספים נותרו לרבינו בכת"י והם שיטה על מסכתות הש"ס מסדר מועד, פירוש על חמש מגילות בשם 'אור זורח לצדיק' ודרשות.

הסידור של מרן זצוק"ל

הסידור החדש והמפואר ערוך בדקדוק רב באותיות גדולות ומאירות עיניים, על פי פסקיו ונוסחאותיו של מו"ר עט"ר, פאר הדור והדרו, אשר כל בית ישראל הולכים לאורו, מרן שר התורה רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל, מתוך ספריו והוראותיו שהובאו ושולבו בסידור מילה במילה בלשון קדשו ממש.

הסידור נערך ע"י צוות תלמידי חכמים הבקאים בתורתו ובפסיקותיו של מרן רבינו הגדול זיע"א, נוסח התפילה הוגה בדקדקנות ע"י הרה"ג ר' יהודה בוטא שליט"א - חזנו של מרן זיע"א

ניתן להשיג בחנויות הספרים.

להזמנות מרוכזות בטל': 04-6923381, א': 050-4133651

מספרי המכון: סידור 'חזון אליהו' השלם | סידור לשחרית מיוחד לתיק התפילין | תהלים מדויק | 'זאת עלית' - לבת ישראל | זמירון - אשירה לה' | 'מגיד הרקיע' - קובץ מאמרים לזכרו של מרן | הגדה של פסח - "במחיצתו" של מרן

מכון
החיים
והשלום

יומא טבא לרבנן

הופיעה סדרת הספרים

איש ימיני

ספר הזכרון לגאון הגדול

רבינו יחיא יצחק הלוי זצוק"ל

ראב"ד כל"ק תימן

כולל תשובות בהלכה, פסקי דין, מנהגים
ומסורות, מעשי בית דין, תעודות, איגרות
ומכתבים, הספדים ומאמרי הערכה,
תולדותיו וארחות חייו בלווי מאות צילומי
כתבי יד קדשו ותמונות נדירות.

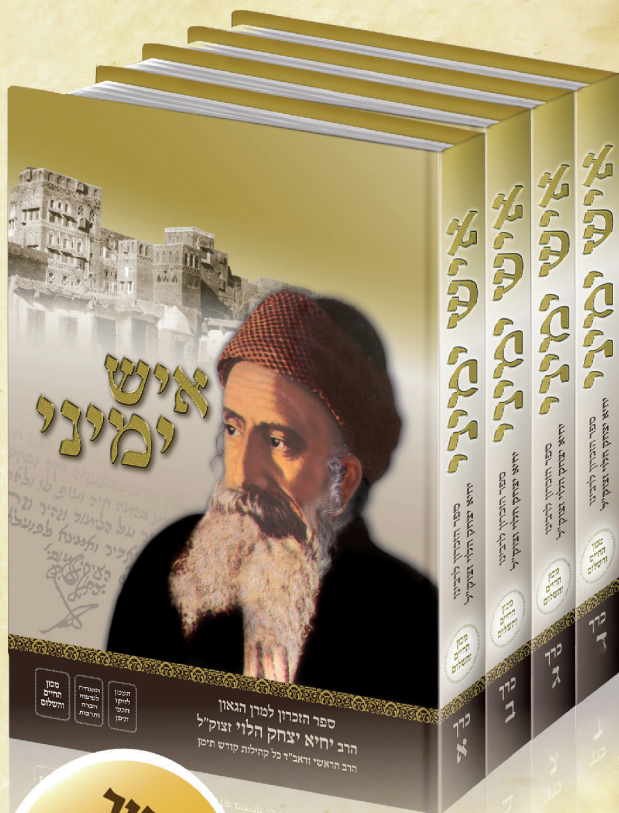
בעריכת נינו

הרב אבירן יצחק הלוי שליט"א

יוצא לאור

בהסכמת ובברכת
גדולי דורינו שליט"א

כל ההכנסות קודש
להפצת התורה והחזקת לומדיה

לפרטים והזמנות: 03-6161334 / 03-5700696